

Міністерство освіти і науки України

Національний університет «Полтавська політехніка
імені Юрія Кондратюка»

Навчально-науковий інститут фінансів, економіки і
менеджменту

Кафедра фінансів, банківського бізнесу та
оподаткування

**ОБЛІК ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ НА
ДЕРЖАВНОМУ ПІДПРИЄМСТВІ ТА
ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ ЇХ
ВИКОРИСТАННЯ**

(за матеріалами філії «Гадяцький райавтодор»
дочірнього підприємства «Полтавський облавтодор»
Відкритого акціонерного товариства Державної
акціонерної компанії «Автомобільні дороги України»)

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

Ступінь вищої освіти «Бакалавр»

401-ЕО

17042

КР

Розробила студентка групи 401-ЕО
Городецька К. В.

Керівник кваліфікаційної роботи
Фурманчук О. С.

Рецензент: головний бухгалтер філії
«Гадяцький райавтодор»

Цимбал К. І.

Засвідчую, що в цій роботі немає
запозичень із праць інших авторів
без відповідних посилань

Городецька К. В.

Підтверджую достовірність даних,
використаних у роботі

Фурманчук О. С.

Допустити до захисту

Завідувач кафедри

Птащенко Л.О.

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1 ЕКОНОМІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА ТА ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКУ НА ПІДПРИЄМСТВІ.....	6
1.1 Організаційна структура управління та основні види діяльності філії «Гадяцький райавтодор»	6
1.2. Організація бухгалтерського обліку на підприємстві.....	12
1.3. Аналіз основних економічних показників.....	20
РОЗДІЛ 2 ОБЛІК ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ НА ПІДПРИЄМСТВІ ФІЛІЯ «ГАДЯЦЬКИЙ РАЙАВТОДОР».....	39
2.1. Економічна природа, склад і класифікація запасів. Оцінка виробничих запасів.....	39
2.2. Документальне оформлення операцій з виробничими запасами.....	48
2.3. Аналітичний та синтетичний облік виробничих запасів.....	53
2.4. Порядок відображення виробничих запасів у фінансовій звітності.....	60
РОЗДІЛ 3 АНАЛІЗ ВИКОРИСТАННЯ ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ НА ПІДПРИЄМСТВІ «ГАДЯЦЬКИЙ РАЙАВТОДОР».....	63
3.1. Мета, завдання, об'єкти та джерела інформації контролю виробничих запасів.....	63
3.2. Аналіз динаміки, складу і структури виробничих запасів.....	66
3.3. Аналіз ефективності використання виробничих запасів на підприємстві.....	69
ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ	77
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ЛІТЕРАТУРНИХ ДЖЕРЕЛ.....	80
ДОДАТКИ.....	87

					401-EO	17042	KP			
Змн.	Лист	П. І. Б.	Підпис	Дата	Облік виробничих запасів на державному підприємстві та оцінка ефективності їх використання (за матеріалами філії «Гадяцький райавтодор» дочірнього підприємства «Полтавський облавтодор» Відкритого акціонерного товариства Державної акціонерної компанії «Автомобільні дороги України»)			Стадія	Арк.	Акрушів
Розроб.		Городецька К.В.							2	86
Перевір.		Фурманчук О.С.								
Н. Контр.								Національний університет «Полтавська політехніка ім. Ю.Кондратюка Кафедра фінансів, банківського бізнесу та оподаткування		
Затверд.		Птащенко Л.О.								

ВСТУП

Однією з обов'язкових умов здійснення процесу виробництва є забезпечення його предметами праці (виробничими запасами) – сировиною, матеріалами, напівфабрикатами, комплектуючими виробами тощо, з яких або за допомогою яких здійснюється виробництво продукції. Тому контроль за збереженням, ефективним використанням та раціональним розподілом їх у виробництві має велике значення.

Стрімкі економічні перетворення, політична невизначеність, жорстка конкуренція, обмеженість фінансових, матеріальних, кваліфікованих трудових ресурсів потребують пошуку нових підходів до організації обліку виробничих запасів, центральне місце у структурі яких посідають матеріальні цінності.

Виключну роль у вирішенні цих проблем відіграє подальше удосконалення обліку, аудиту та аналізу ефективності використання виробничих запасів.

Саме тому тема дипломної роботи, яка присвячена вивченню обліку, аналізу і ефективності використання виробничих запасів державного підприємства, є актуальною.

Метою написання дипломної роботи є вивчення виробничих запасів на державному підприємстві та ефективності їх використання.

Поставлена мета передбачає вирішення таких завдань:

- вивчення мети, напрямків, особливостей діяльності підприємства;
- розгляд організаційної структури управління підприємства;
- дослідження організації бухгалтерського обліку на підприємстві;
- аналіз основних техніко-економічних показників діяльності підприємства;
- дослідження обліку виробничих запасів, контролю та аналізу ефективності їх використання;
- вивчення завдань обліку запасів;

- дослідження ведення первинного обліку запасів державного підприємства філія «Гадяцький райавтодор»;
- вивчення синтетичного та аналітичного обліку виробничих запасів;
- здійснення аналізу структури та динаміки виробничих запасів підприємства та ефективність їх використання на основі філії «Гадяцький райавтодор».

Об'єктом дослідження дипломної роботи виступає філія «Гадяцький райавтодор» дочірнього підприємства «Полтавський облавтодор» Відкритого акціонерного товариства Державної акціонерної компанії «Автомобільні дороги України». Предмет дослідження — фінансова і статистична звітність, на основі якої розроблено ряд показників та проведено їх аналіз, первинні документи, облікові реєстри.

При написанні дипломної роботи досліджувалася теоретична та практична база. В ході написання дипломної роботи використані такі методичні прийоми та способи: при аналізі теорії – монографічний та історично-економічний методи; при розрахунку економічних показників – метод порівняльного аналізу та статистичне групування; для розрахунку ймовірності банкрутства – п'ятифакторна модель Альтмана; для аналізу динаміки, складу і структури виробничих запасів – вертикальний та горизонтальний аналіз; при аналізі ефективності матеріальних ресурсів – матеріаломісткість продукції, матеріаловіддача, коефіцієнт оборотності (кількість оборотів), тривалість обороту.

Дипломна робота складається із вступу, трьох розділів, висновків і пропозицій.

В першому розділі роботи розглянуто організаційну структуру управління підприємства та особливості його функціонування в сучасних умовах. З'ясовано порядок ведення обліку на підприємстві: структуру бухгалтерської служби, права, обов'язки та відповідальність облікових працівників, елементи облікової політики, форму бухгалтерського обліку. Проведено аналіз техніко-економічних показників діяльності підприємства.

В другому розділі роботи з'ясовано сутність та класифікацію виробничих запасів, розглянуто облік надходження та вибуття матеріалів, визначено

особливості обліку матеріальних цінностей на складі, проведено аналіз забезпеченості підприємства матеріальними ресурсами та ефективності їх використання.

У третьому розділі «Аналіз використання виробничих запасів на підприємстві «Гадяцький райавтодор»» розглянуто мету, завдання, об'єкти та джерела інформації контролю виробничих запасів; аналіз динаміки, складу і структури виробничих запасів філії «Гадяцький райавтодор»; проведено аналіз ефективності використання виробничих запасів філії «Гадяцький райавтодор».

Висновки та пропозиції даної кваліфікаційної роботи мають практичне значення і можуть використовуватися фахівцями, які працюють над проблемами удосконалення ефективності використання виробничих запасів на підприємстві, а також покращення фінансового стану.

РОЗДІЛ 1 ЕКОНОМІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА ТА ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКУ НА ПІДПРИЄМСТВІ

1.1 Організаційна структура управління та основні види діяльності філії «Гадяцький райавтодор».

Будівництво та ремонт автомобільних доріг є одним із найважливіших галузей України. Капіталовкладення у дорожню галузь — це прямий шлях до економічного розвитку держави, перевірений досвідом інших країн. Будівництво нових доріг та покращення якості діючих — сприяє появі нових транспортних маршрутів, кращому розміщенню продуктивних сил, більш ефективному використанню ресурсів країни.

В даний час дорожня інфраструктура України є надзвичайно зношеною і це є однією із основних перешкод у зростанні конкурентоспроможності країни на зовнішньому ринку. Це можна пов'язати з тим, що довгий час в Україні існувала практика виділення коштів на ремонт автомобільних доріг за залишковим принципом, виходячи з можливостей бюджету. З 2017 року розвиток доріг став одним із основних пріоритетів українського Уряду і на сьогоднішній день можна щодня спостерігати реальні позитивні зміни у цьому напрямку.

«Філія «Гадяцький райавтодор» створена як відособлений структурний підрозділ дочірнього підприємства «Полтавський облавтодор» відкритого акціонерного товариства «Державна акціонерна компанія «Автомобільні дороги України». Дане підприємство не є юридичною особою, тому що являється відособленим підрозділом і діє відповідно до чинного законодавства і Положення» (Додаток А).

Суб'єкт господарювання здійснює свою діяльність на принципах внутрішнього господарського розрахунку, підпорядкованості та підзвітності органам управління підприємства, а його керівник несе матеріальну і дисциплінарну відповідальність за фінансово-господарську діяльність і внутрішній облік цього підрозділу.

Дочірнє підприємство «Полтавський облавтодор» несе відповідальність по зобов'язаннях філії, і тільки за дорученням їхнього директора може:

- укладати договори відповідно до предмету діяльності підприємства;
- представляти інтереси філії і підприємства у всіх установах, організаціях, підприємствах, об'єднаннях, асоціаціях у межах наданих їм повноважень.

До складу Філії «Гадяцький райавтодор» входять відділи, дільниці, підсобні виробництва, ремонтно-механічні майстерні та інші підрозділи. Також підприємство має окремий баланс, розрахунковий рахунок у банку, печатку та штампи зі своїм найменуванням. Фірма визначає свою структуру, штатний розклад, кошторис на утримання апарату управління і подає директору дочірнього підприємства «Полтавський облавтодор» на затвердження.

Дане підприємство було створене з метою забезпечення економічних інтересів та задоволення потреб держави, населення та оборони країни в удосконаленні і розвитку автомобільних доріг загального користування, розширення можливостей виробничого та соціального розвитку підприємства, підвищення ефективності використання матеріальних, фінансових та інших ресурсів на основі спільної діяльності, розподілу праці і кооперації.

Для цього здійснюється будівництво, ремонт та утримання автомобільних доріг загального користування, виконання відповідних державних програм. Основним предметом діяльності філії є виконання робіт з будівництва, реконструкції, ремонту та утримання автомобільних доріг, мостів, інших споруд та елементів обстановки доріг (рис.1.1)

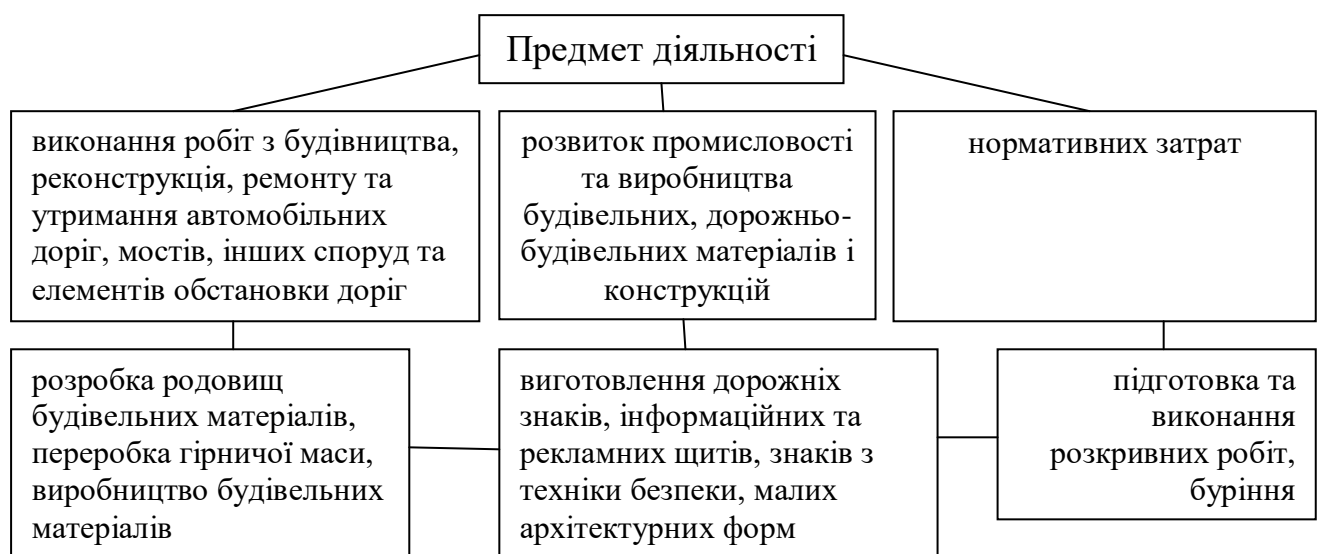

Рисунок 1.1 – Предмет діяльності філії «Гадяцький райавтодор»

Загалом підприємство здійснює багато послуг, які пов'язані із будівництвом доріг, всі вони наведені у Положенні філії (Додаток А, стаття 2).

Злиття, приєднання, поділ, перетворення Філія здійснює відповідно до рішення ДП «Полтавський облавтодор». Фірма готує проекти договорів на виконання робіт та послуг і подає їх на підписання до вищих органів управління.

Підприємство самостійно складає статистичні звіти і подає їх відповідно до встановленого органами статистики порядку; здійснює бухгалтерський і податковий облік; несе відповідальність за його вірогідність.

Філія «Гадяцький райавтодор» забезпечує оплату праці своїм працівникам і надає їм соціальні і трудові пільги, на підставі положення про оплату праці, затвердженого ВАТ ДАК «Автомобільні дороги України», погодженого з об'єднанням первинних профспілкових організацій, колективного договору, галузевої угоди. Розрахунки, включаючи виплату заробітної плати, проводяться бухгалтерією суб'єкта господарювання.

Статистичні звітності і податкові декларації подаються вищим органам управління у Полтаві для контролю за діяльністю Філії. Відповідальність за вірогідність даних, відображених у декларації і статистичних звітах, актах виконаних робіт і послуг несуть начальник і головний бухгалтер.

Для забезпечення діяльності філії передаються кошти від ВАТ ДАК «Автомобільні дороги України» як оборотні кошти, отримані підприємством за результатами господарської діяльності.

Ступінь відповідальності інших працівників визначається їхніми функціональними обов'язками (посадовими інструкціями).

Для здійснення виробничо – господарської діяльності на підприємстві існує штат робітників, який має управлінську та виконавчу складові. Перелік посад, необхідних для успішного виконання виробничих завдань, регламентується штатним розписом. Філії «Гадяцький райавтодор» притаманна лінійно-функціональна організаційна структура управління (рисунок 1.2). Розподіл повноважень і відповідальності за функціями управління і прийняття рішень відбувається по вертикалі. Завдяки цьому система управління організовується за

лінійною схемою, а функціональні відділи апарату управління підприємства лише допомагають лінійним керівникам вирішувати управлінські завдання. Така структура управління забезпечує швидке виконання управлінських рішень, сприяє підвищенню ефективності роботи.

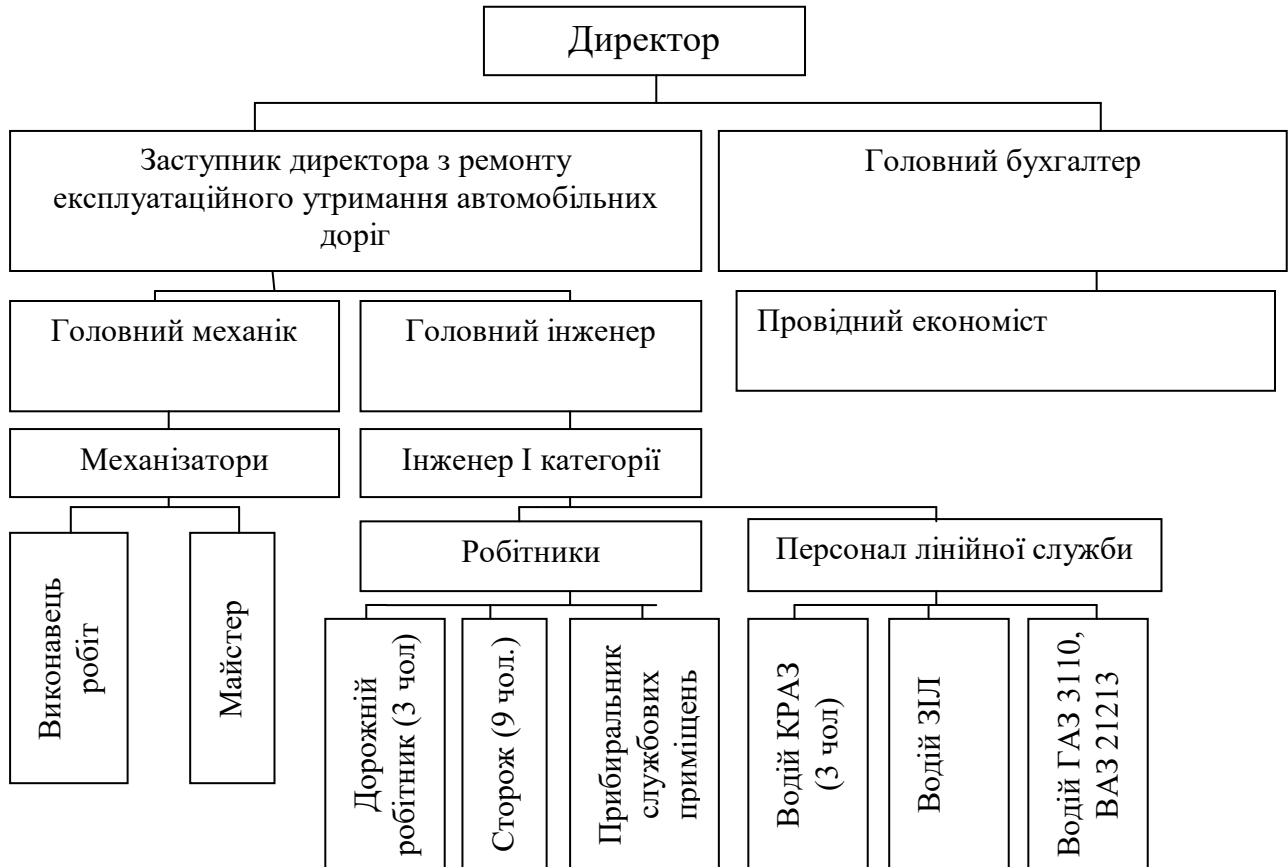

Рисунок 1.2 – Організаційна структура управління філії «Гадяцький райавтодор»

Згідно даної структури, управління на підприємстві здійснює начальник (директор), який призначається на посаду директором ДП «Полтавський облавтодор».

Начальник у межах компетенції, має право:

– організувати оперативно-господарську діяльність Філії відповідно до завдань підприємства;

– приймати на роботу і звільняти за погодженням з ДП «Полтавський облавтодор» головного інженера, головного бухгалтера та інших працівників, які відносяться до основної та обліково-контрольної номенклатури;

– видавати накази, розпорядження;

– розподіляти обов'язки між працівниками;

Також він несе персональну відповідальність за своєчасність розрахунків з дебіторами і кредиторами, розрахунків з бюджетом і позабюджетними фондами, своєчасність виплати заробітної плати працівникам; за результати фінансово-господарської діяльності та стан охорони праці.

Безпосередньо начальнику підпорядковується заступник директора з ремонту експлуатаційного утримання автомобільних доріг, який аналізує, у межах своїх повноважень, стан та тенденції розвитку сфери дорожнього господарства, виконання проектів, програм, які стосуються діяльності філії, вживає заходів щодо усунення недоліків та закріплення позитивних тенденцій та головний бухгалтер, що відповідає за організацію та ведення бухгалтерського обліку на підприємстві.

Заступник директора з ремонту експлуатаційного утримання автомобільних доріг також організовує контроль за виділенням і цільовим використанням коштів на будівництво, утримання та ремонт автомобільних доріг; визначає, у межах своєї компетенції, потреби і пріоритетні напрями підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників філії та бере участь у розробці проектів нормативно-правових актів, наказів та розпоряджень щодо покращення автомобільних доріг області.

Головний механік Райавтодору забезпечує безперебійну і технічно правильну експлуатацію та надійну роботу устаткування, підвищення його змінності, утримання в працездатному стані з потрібним рівнем точності. Він організовує розроблення планів (графіків) оглядів, випробувань та профілактичних ремонтів устаткування згідно з положеннями системи планово-запобіжного ремонту, затверджує ці плани та контролює їх виконання, забезпечує технічну підготовку виробництва. Він також погоджує плани (графіки) з підрядними організаціями, залученими для проведення ремонтів, своєчасно

забезпечує їх необхідною технічною документацією, бере участь у складанні списків на капітальний ремонт; організовує роботу з обліку наявності та руху устаткування, складання і оформлення технічної і звітної документації, а також керує розробленням нормативних матеріалів з ремонту устаткування, витрат матеріалів на ремонтно-експлуатаційні потреби, аналізом показників його використання, складанням кошторисів на проведення ремонтів, оформленням заявок на придбання матеріалів та запасних частин, необхідних під час експлуатації устаткування.

Головний інженер визначає технічну політику і напрями технічного розвитку підприємства, шляхи реконструкції і технічного переозброєння діючого виробництва, рівень спеціалізації та розвитку підприємства на перспективу.

Досить вагомі обов'язки у розвитку філії належать майстру дільниці, який здійснює керівництво ділянкою; виконує завдання відповідно до норм філії; своєчасно здійснює підготовку виробництва та ремонту доріг; забезпечує всі необхідні умови для робітників та персоналу лінійної служби; здійснює ведення необхідної документації; відповідає за дотримання техніки безпеки.

Таким чином філія «Гадяцький райавтодор» - це єдиний, злагоджений механізм, який діє, як єдине ціле, кожен учасник якого належним чином виконує свої посадові обов'язки. Філія не є юридичною особою, тому що це відособлений підрозділ ДП «Полтавський облавтодор» ВАТ ДАК «Автомобільні дороги України», але, як і будь яке підприємство, має свої установчі документи, сформовану та дієву організаційно – управлінську структуру та діє відповідно до чинного законодавства України. Основними перевагами організаційної структури управління філії, в авторському баченні є: однозначний розподіл завдань, компетенції, відповідальності; реалізація принципу єдиноначальності і персональної відповідальності за результати роботи; чіткість, точність і оперативність управлінських рішень. Основними недоліками можна назвати: брак гнучкості; складне пристосування до нових цілей і завдань, концентрація влади на вищому рівні управління; перевантаження середніх рівнів управління; відсутність ланок з планування і підготовки рішень.

1.2 Організація бухгалтерського обліку на підприємстві

Для того, щоб бухгалтерський облік міг забезпечити реалізацію поставлених перед ним завдань його необхідно належним чином організувати. Проте, настільки складну систему як бухгалтерський облік організувати не можливо, виходячи лише з досвіду сформованих стереотипів, коли вона залежить від знань і умінь окремих працівників, а також особливостей функціонування підприємства.

Організація бухгалтерського обліку – це система впорядкованих дій зі створення системи бухгалтерського обліку, що включає складання облікових регістрів і первинних носіїв облікової інформації, облікову політику підприємства, організацію облікового процесу. Вона залежить від ряду критеріїв, основними з яких є: форма власності; організаційно-правова форма, характер, технологія і обсяг його діяльності; чисельність персоналу, структура управління. Предмет організації бухгалтерського обліку охоплює: обліковий процес, працю людей, які здійснюють облік; забезпечення достовірності обліку, контролю і аналізу [26, с.8-9] (рисунок 1.3)

Рисунок 1.3 – Організація бухгалтерського обліку

Для забезпечення ведення бухгалтерського обліку підприємство самостійно обирає форми його організації: воно може ввести до штату підприємства посаду бухгалтера або створити бухгалтерську службу на чолі з головним бухгалтером; може користуватися послугами спеціаліста з бухгалтерського обліку, зареєстрованого як підприємець; вести на договірних засадах бухгалтерський облік централізованою бухгалтерією або аудиторською фірмою або самостійно вести бухгалтерський облік та складати звітність (рисунок 1.4.)

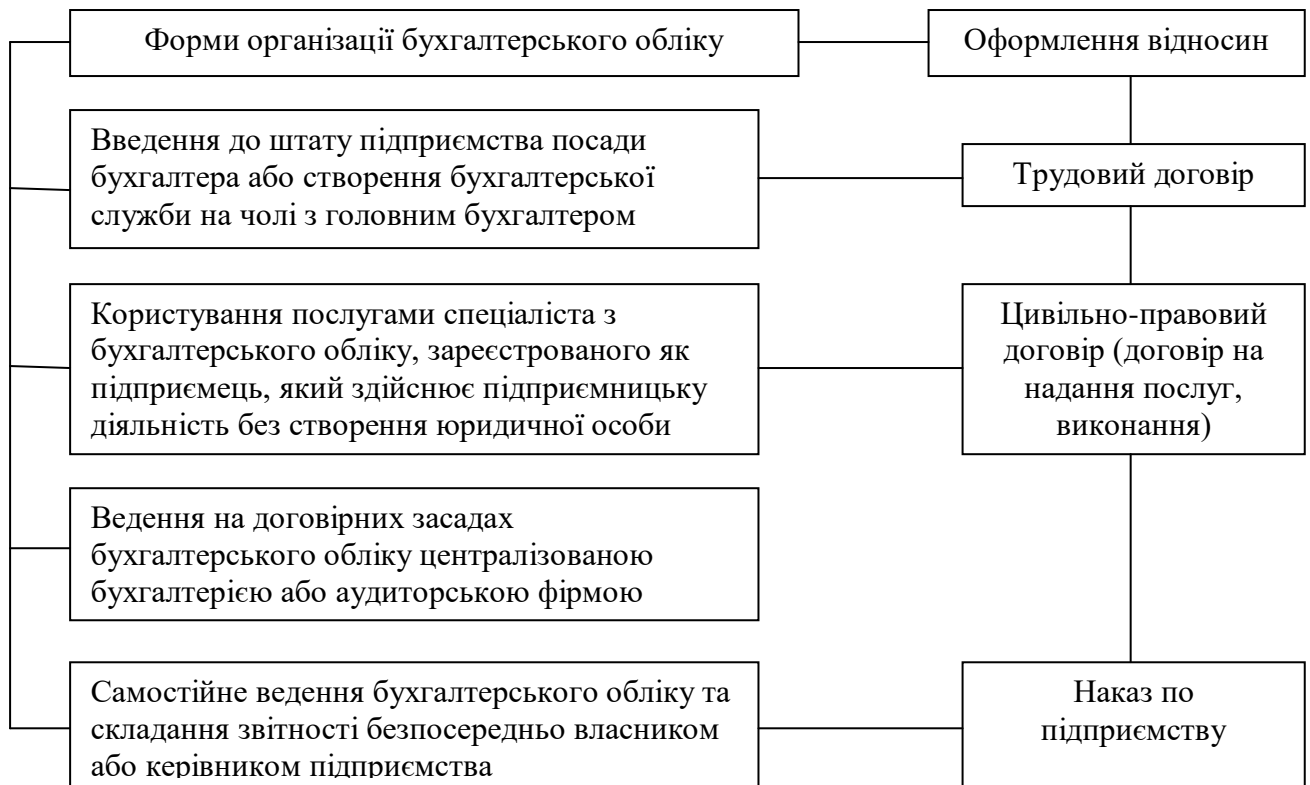

Рисунок 1.4 – Форми організації бухгалтерського обліку на підприємстві

У великих та середніх компаніях зі складною виробничою структурою бухгалтерський облік може бути централізованим та децентралізованим.

Під час централізованого обліку у виробничих підрозділах здійснюються функції збору даних бухгалтерського обліку, а формування звітних даних про них та розробка звітності здійснюється головним бухгалтерським відділом компанії.

З централізацією бухгалтерського обліку персонал бухгалтерії компанії зосереджується в головному бухгалтерському управлінні і виконує всі витрати та синтетичний облік на основі первинних та зведених документів, отриманих від

різних підрозділів компанії. Тільки первинна реєстрація господарських операцій проводиться на самих підприємствах (рисунок 1.5).

Розрізняють три типи організаційної структури апарату бухгалтерського обліку:

- лінійна – безпосереднє підпорядкування виконавців головному бухгалтеру;
- лінійно-штабна – передача певних прав головного бухгалтера керівникам секторів, відділів;
- комбінована (функціональна) - поєднання лінійної і лінійно-штабної структур апарату

Рисунок 1.5 – Децентралізована структура бухгалтерії ВАТ ДАК «Автомобільні дороги України»

Філія «Гадяцький райавтодор» має лінійну організаційну структуру апарату бухгалтерського обліку. До складу бухгалтерії входить головний бухгалтер та провідний економіст, який йому підпорядковується. Головний бухгалтер філії дотримується посадової інструкції головного бухгалтера (Додаток Б), яка вказує коло доручень, обов'язків, робіт, які має виконати особа, що обіймає цю посаду на підприємстві.

Уповноважена особа, якій належить ця посада має виконувати ряд завдань та обов'язків, основні з яких відображено на рисунку 1.6. До них, зокрема належать: визначення, формулювання, планування, координація та здійснення організації бухгалтерського обліку господарсько-фінансової діяльності підприємства, контроль за ефективним використанням матеріальних, трудових і фінансових ресурсів; забезпечення раціональної організації обліку і звітності на підприємстві і в його підрозділах на основі централізації та автоматизації обліково-обчислювальних робіт, прогресивних форм і методів бухгалтерського обліку і контролю, розроблення і здійснення заходів, які направлені на додержання державної дисципліни і зміцнення господарського розрахунку.

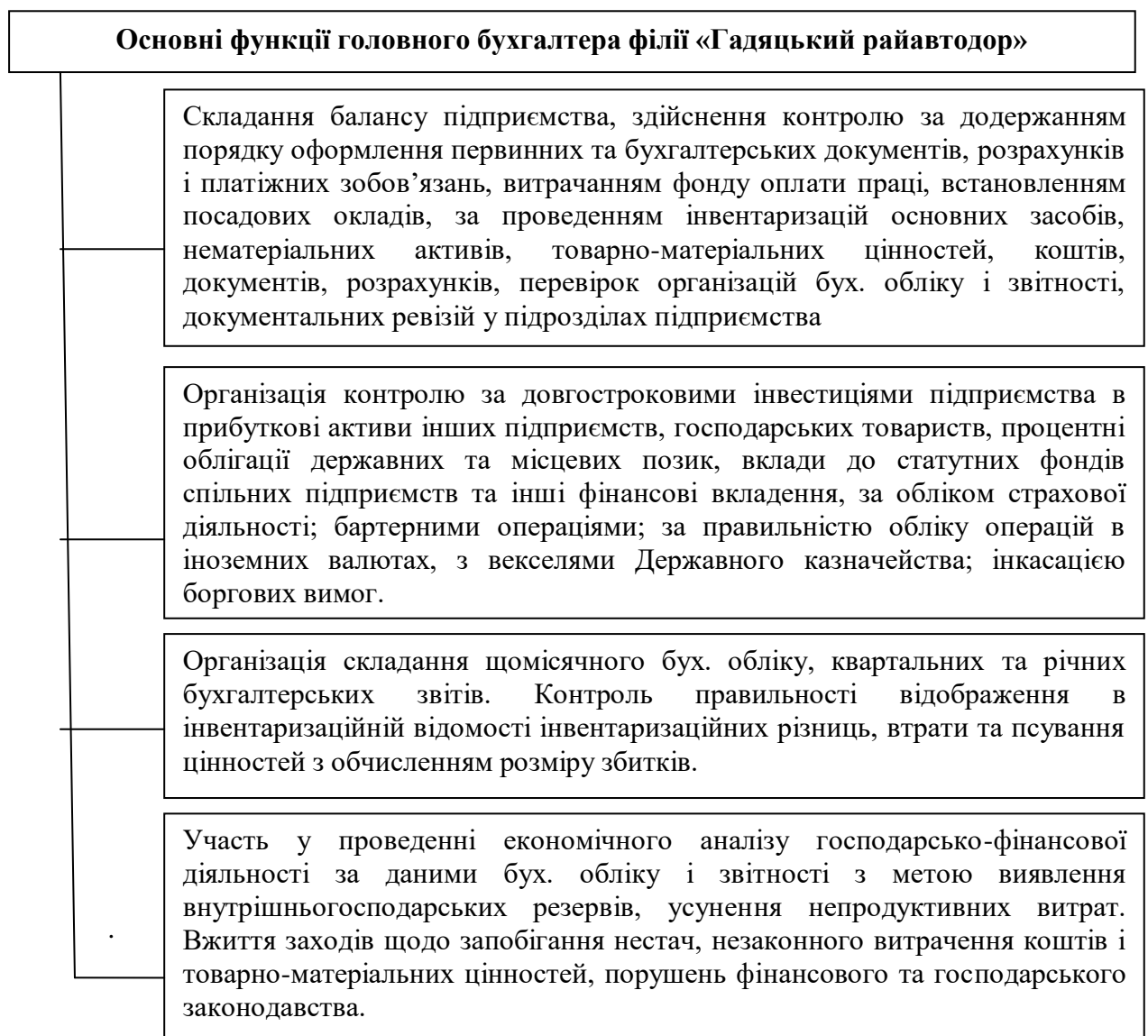

Рисунок 1.6 – Основні функції головного бухгалтера філії «Гадяцький райавтодор»

Головний бухгалтер також має право на ознайомлення: з проектами рішень керівництва підприємства, що стосується його діяльності; з документами, що визначають його права та обов'язки за посадою, критерії оцінки якості виконання ним посадових обов'язків. Він надає методичну допомогу працівникам підрозділів підприємства з питань бухгалтерського обліку, контролю, звітності та економічного аналізу (Додаток В).

Він може вносити на розгляд керівництва підприємства пропозиції по вдосконаленню роботи, пов'язаної з обов'язками, що передбачені інструкцією. В межах своєї компетенції він повинен повідомляти безпосередньому керівнику про всі недоліки, виявлені в процесі своєї діяльності, та вносити пропозиції щодо їх усунення.

Крім головного бухгалтера на Філії «Гадяцький райавтодор» виконує свої обов'язки економіст, згідно посадової інструкції провідного економіста (Додаток Г).

Провідний економіст на підприємстві:

1. Займається організацією системи контролю за ходом виконання планів по всіх техніко-економічних показниках, дає інформацію керівнику про виконання завдань.

2. Бере участь в розробці заходів по зменшенню виробничих витрат, максимальному використанню основних виробничих фондів, виявленню можливостей збільшення об'ємів виконаних робіт, випуску продукції, зниження собівартості будівництва та виробництва будівельних матеріалів.

3. Складає статистичну звітність по формах, про виконання ремонтно-будівельних робіт, звіт про виконання послуг населенню, аналізи звітів з праці з розшифруванням по всіх видах оплати, передає в облавтодор зведення про хід виконання плану ремонтно-будівельних робіт, заготовці матеріалів та інше.

4. Складає звіти до органів Пенсійного фонду про доходи застрахованих осіб та суми нарахованого єдиного внеску на загальнообов'язкове державне страхування та звіт до податкової інспекції про доходи нараховані на користь платників податку і суми утриманого з них податку.

5. Бере участь в складанні та здачі квартальних та річних бухгалтерських звітів, робить аналіз показників з праці, веде контроль за витратою фондів споживання.

6. Веде звітність у програмі «Універсал».

Провідний економіст має право на контроль та перевірку фінансово економічного стану всіх підрозділів філії, якості виконаних ремонтно-будівельних робіт, економію будівельних матеріалів по виконавцям робіт. Він також допомагає начальнику філії, сповіщає про всі виявлені недоліки в межах своєї компетенції та вносить свої пропозиції про поліпшення економічної роботи в підприємства.

На підприємстві використовується автоматизована форма обліку. При такій формі бухгалтерського обліку запис, передача, систематизація та обробка бухгалтерських даних відбувається автоматично за допомогою спеціального програмного забезпечення «Універсал», який створений спеціально для даного підприємства. При внесенні даних в програму відбувається автоматичне групування дебетових та кредитових операцій, які потрібні для синтетичних та аналітичних рахунків також визначаються залишки. Дуже зручна автоматизована форма при складанні оборотних відомостей та фінансових звітів, яка дає змогу потім надрукувати різні первинні документи. Автоматизація бухгалтерського підвищує ефективність і точність даних бухгалтерського обліку, необхідних для управління підприємством.

Універсальний програмний комплекс, який використовує в своїй роботі суб'єкт господарювання, існує на українському ринку з 1994 року. Версія 5.0 була випущена в 1998 році. На даний момент «Універсалом» керує близько 250 підприємств України (включаючи промислових та корпоративних клієнтів).

Сьогодні комплекс «Універсальний» 5 дозволяє поєднувати будь-які бухгалтерські завдання (бухгалтерський, податковий, операційний, виробничий види бухгалтерського обліку) в єдиному інформаційному просторі. Облікові реєстри, що використовуються підприємством у ході своєї діяльності зазначені у таблиці 1.1.

Призначення облікових реєстрів бухгалтерського обліку

№ журналу	№ відомості	Призначення реєстру
1	2	3
Облік грошових коштів і грошових документів		
1	-	Журнал за Кт рахунків 30,31,33
-	1.1.	Відомість за Дт рахунку 30
-	1.2.	Відомість за Дт рахунку 31
-	1.3.	Відомість за Дт рахунку 33
Облік кредитів банків		
2	-	Журнал за Кт рахунків 50, 60
Облік розрахунків з довгострокових та поточних зобов'язань		
3	-	розділ 1 - облік розрахунків за товари, роботи, послуги, інші розрахунки, резерв сумнівних боргів (за Кт рахунків 16, 34, 36, 37, 38, 51, 62, 63, 68) розділ 2 - облік розрахунків з бюджетом, довгострокові і поточні зобов'язання (за Кт рахунків 17, 52, 53, 54, 55, 61, 64, 67, 69)
-	3.1.	Відомість аналітичного обліку розрахунків з покупцями і замовниками
-	3.2.	Відомість аналітичного обліку розрахунків з різними дебіторами
-	3.3.	Відомість аналітичного обліку розрахунків з постачальниками і підрядчиками
-	3.4.	Відомість аналітичного обліку виданих і отриманих векселів
-	3.5.	Відомість аналітичного обліку розрахунків за іншими операціями

1	2	3
-	3.6.	Відомість аналітичного обліку розрахунків з бюджетом
Облік необоротних активів і фінансових інвестицій		
4	-	розділ 1 - облік основних засобів, інших необоротних матеріальних активів, нематеріальних активів та зносу необоротних активів (за Кт рахунків 10, 11, 12, 13, 19) розділ 2 - облік капітальних і фінансових інвестицій та інших необоротних активів (за Кт рахунків 14, 15, 18, 35)
-	4.1.	Відомість аналітичного обліку капітальних інвестицій
-	4.2.	Відомість аналітичного обліку фінансових інвестицій
-	4.3.	Відомість аналітичного обліку нематеріальних
Облік витрат		
5, 5a	-	розділ 1 - за Кт рахунків 90,92,93,94,95,96,97,98,99 розділ 2 - за Кт рахунків з журналів 1,2,3,4,6 розділ 3 - за Кт рахунків 20,22,23,24,25,26,28,39,65,66,91 розділ 3а - за Кт рахунків 20,22,23,24,25,26,28,39,65,66,80,81,82,83,84,91 розділ 3б - за Кт рахунків 20,22,39,65,66 розділ 4 - аналітичні дані до рахунку 28 "Товари"
-	5.1.	Відомість аналітичного обліку запасів
Облік доходів і фінансових результатів		
6	-	Журнал за Кт рахунків 70,71,72,73,74,75,76,79
Облік власного капіталу і забезпечення зобов'язань		
7	-	Журнал за Кт рахунків 40,41,42,43,44,45,46,47,48,49
-	7.1.	Відомість аналітичних даних по рахунку 42
-	7.2.	Відомість аналітичних даних по рахунку 44
-	7.3.	Відомість аналітичних даних по рахунку 47
-	8	Відомість позабалансового обліку
-	-	Головна книга

Облікові реєстри складаються щомісяця. Бухгалтерські записи, які головний бухгалтер відображає в головній книзі підприємства служать основою для складання балансу компанії. Після обробки всі документи повинні бути підписані виконавцем та головним бухгалтером з зазначенням дати підписання.

1.3. Аналіз основних економічних показників

За допомогою аналізу основних економічних показників можна провести комплексне системне дослідження економічних явищ і процесів, яке потребує вивчення прояву економічних законів ринкової економіки. Також можна об'єктивно оцінити ефективність виробничої діяльності, зокрема прибутковість, конкурентоспроможність.

При отриманні результатів аналізу можна провести глибокий аналіз ринкового середовища; прогнозування і пошук резервів у найближчий час та перспективу.

Можлива розробка пропозицій за результатами аналізу, щодо прийняття управлінських рішень та їх реалізації.

Для того щоб дати об'єктивну оцінку результатів діяльності підприємства необхідно провести точні економічні розрахунки та всебічний економічний аналіз.

Для аналізу ефективності діяльності необхідно розрахувати такі показники господарської діяльності: активи, зобов'язання, власний капітал, доходи і витрати, показники рентабельності, трудові показники, показники майнового стану, показники ділової активності, показники ліквідності, показники фінансової стійкості. Даний розрахунок здійснений у таблиці 1.2.

Аналіз буде здійснено на основі фінансових звітів за 2019 – 2020 роки.

Таблиця 1.2

Основні показники фінансово-господарської діяльності _____ Філії «Гадяцький райавтодор» за _____ 2019-2020__ роки
назва підприємства *останні два роки*

№	Показники	Одиниці виміру	Джерела інформації, розрахунок	2019 рік	2020 рік	Відхилення	
						абсолютне 2020 р. від 2019 р., тис. грн.	темп зростання 2020р. від 2019 р., %
1	2	3	4	5	6	7	8
1. АКТИВИ							
1.1	Активи всього	тис. грн.	Ф.1, ряд. 1300, гр.4	3 606889	4 417374	810 485	122,47
1.2	Необоротні активи	тис. грн.	Ф.1, ряд. 1095	2 379112	2 464153	85 041	103,57
1.2.1	Нематеріальні активи	тис. грн.	Ф.1, ряд. 1000	-	-	-	-
1.2.2	Незавершені капітальні інвестиції	тис. грн.	Ф.1, ряд. 1005	-	-	-	-
1.2.3	Основні засоби	тис. грн.	Ф.1, ряд. 1010	2 379112	2 463863	84 751	103,56
1.2.4	Довгострокові біологічні активи	тис. грн.	Ф.1, ряд. 1020	-	-	-	-

Продовження таблиці 1.2

1	2	3	4	5	6	7	8
1.2.5	Фінансові інвестиції	тис. грн.	Ф.1, ряд. 1030+1035	-	-	-	-
1.2.6	Інші необоротні активи	тис. грн.	Ф.1, ряд. 1040+1045+1090	-	290	290	-
1.3	Оборотні активи	тис. грн.	Ф.1, ряд. 1195	1227777	1953221	725 444	159,09
1.3.1	Запаси	тис. грн.	Ф.1, ряд. 1100+1110+1115	667 465	1330244	662 779	199,30
1.3.2	Дебіторська заборгованість	тис. грн.	Ф.1, ряд. 1125+1130+1135 +1136+1145+1155+1120	536 537	586 135	49 598	109,24
1.3.3	Грошові кошти і їх еквіваленти	тис. грн.	Ф.1, ряд. 1160+1165	7 376	19 834	12 458	268,90
1.3.4	Інші оборотні активи	тис. грн.	Ф.1, ряд. 1190+1170	-	-	-	-
2. ЗОБОВ'ЯЗАННЯ							
2.1	Зобов'язання всього	тис. грн.	Ф.1, ряд. 1595+1695+1700	6302456	3614342	-2 688 114	57,35

Продовження таблиці 1.2

1	2	3	4	5	6	7	8
2.2	Довгострокові зобов'язання	тис. грн.	Ф.1, ряд. 1595	43 055	40 832	-2 223	94,84
2.3	Поточні зобов'язання	тис. грн.	Ф.1, ряд. 1695	3108173	3573510	465 337	114,97
1	2	3	4	5	6	7	8
2.3.1	Короткострокові кредити	тис. грн.	Ф.1, ряд. 1600	-	-	-	-
2.3.2	Кредиторська заборгованість за товари	тис. грн.	Ф.1, ряд. 1615+1605	77 239	150 313	73 074	194,61
2.3.3	Кредиторська заборгованість за розрахунками	тис.грн.	2.3-2.3.1-2.3.2-2.3.4	3 030 934	3 423 197	392 263	112,94
2.3.4	Доходи майбутніх періодів	тис.грн.	Ф.1, ряд. 1665	-	-	-	-
2.3.5	Забезпечення витрат і платежів	тис.грн.	Ф.1, ряд. 1520+1525+1660	224 942	280 384	55 442	124,65

Продовження таблиці 1.2

1	2	3	4	5	6	7	8
3. ВЛАСНИЙ КАПІТАЛ							
3.1	Власний капітал – усього	тис.грн.	Ф.1, ряд. 1495	455 661	803 032	347 371	176,23
3.2	Зареєстрований (пайовий) капітал	тис.грн.	Ф.1, ряд. 1400	3 137 161	3 173 161	36 000	101,15
3.3	Додатковий капітал	тис.грн.	Ф.1, ряд. 1410	1 587	1 587	0	100,00
3.4	Резервний капітал	тис.грн.	Ф.1, ряд. 1415	-	-	-	-
3.5	Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	тис.грн.	Ф.1, ряд. 1420	(2 683 087)	(2 335 716)	347 371	87,05
3.6	Неоплачений капітал	тис.грн.	Ф.1, ряд. 1425	-	-	-	-
4. ДОХОДИ І ВИТРАТИ							
4.1	Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції	тис.грн.	Ф.2, ряд.2000, гр3	31 982 639	8 741 464	-23 241 175	27,33
4.2	Собівартість реалізованої продукції	тис.грн.	Ф.2, ряд 2050, гр.3	(32089002)	(8 511 012)	23 577 990	26,52
4.3	Валовий прибуток (збиток)	тис.грн.	Ф.2, ряд 2090 (2095), гр.3	(152 834)	431 280	584 114	-282,18

Продовження таблиці 1.2

1	2	3	4	5	6	7	8
4.4	Прибуток (збиток) від операційної діяльності	тис.грн.	Ф.2, ряд 2190 (2195), гр. 3	(164 504)	425 908	590 412	-258,90
4.5	Прибуток (збиток) до оподаткування	тис.грн.	Ф 2, ряд 2290 (2295), гр. 3	(152 834)	431 280	584 114	-282,18
4.6	Чистий прибуток (збиток)	тис.грн.	Ф.2, ряд 2350 (2355), гр.3	(152 834)	431 280	584 114	-282,18
5. ПОКАЗНИКИ РЕНТАБЕЛЬНОСТІ							
5.1	Рентабельність продажу	%	4.3/4.1*100%	-0,48	4,93	5,41	-1027,86
5.2	Середня вартість активів	тис.грн.	Ф.1, ряд. 1300 (гр.3+гр.4)/2	3 463 525,5	4 012 131,5	548606	115,84
5.3	Рентабельність активів	%	4.6/5.2*100%	-4,41	10,75	15	-243,75
5.4	Середній розмір власного капіталу	тис.грн.	Ф.1, ряд. 1495(гр.3+гр.4) /2	532 078	587 392	55314	110,40
5.5	Рентабельність власного капіталу	%	4.6/5.4*100%	-28,72	73,42	102	-255,65

Продовження таблиці 1.2

5.6	Середній розмір власного оборотного капіталу	тис.грн.	Ф.1, ряд 1495+1500+151 0+1515-1095 (гр. 3+ гр. 4) / 2	-344 844,5	-1 750 342,5	-1405498	507,57
5.7	Рентабельність власного оборотного капіталу	%	4.6 / 5.6 * 100	11,36	-24,64	-36	-216,90
7. ПОКАЗНИКИ МАЙНОВОГО СТАНУ							
7.1	Первісна вартість основних засобів на кінець року	тис. грн.	Ф.5, ряд 260, гр.14	6 650 762	7 176 162	525 400	107,9
7.2	Коефіцієнт придатності основних засобів на кінець року	-	1.2.3 / 7.1	0,36	0,34	0	95,4
7.3	Вартість введених в дію основних засобів	тис. грн.	Ф. 5, ряд 260, гр.5	-	-	-	-
7.4	Коефіцієнт оновлення основних засобів	-	7.3/7.1	-	-	-	-
8. ПОКАЗНИКИ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ							

Продовження таблиці 1.2

1	2	3	4	5	6	7	8
8.1	Капітальні інвестиції за рік	тис. грн.	Ф. 5, ряд 340	-	-	-	-
8.2	Фінансові інвестиції за рік	тис. грн.	Ф 5, ряд 420	-	-	-	-
9. ПОКАЗНИКИ ДІЛОВОЇ АКТИВНОСТІ							
9.1	Середній розмір дебіторської заборгованості	тис. грн.	Ф.1, ряд 1120+1125+1130 +1135+1136+1140+1145+1155 (гр. 3+ гр. 4) / 2	310 903	561 336	250 433	180,55
9.2	Оборотність дебіторської заборгованості	Оборот	4.1 / 9.1	102,87	15,57	-87	15,14
9.3	Середній розмір кредиторської заборгованості	тис. грн.	Ф.1, ряд 1600+1605+1615+ 1620+ 1625+ 1630+1635+ 1640+1645+1690 (гр3+гр4)/2	2 660585,5	3 080 575	419 990	115,79

Продовження таблиці 1.2

1	2	3	4	5	6	7	8
9.4	Оборотність кредиторської заборгованості	оборот	4.2 / 9.3	12,06	2,76	-15	-22,91
9.5	Середній розмір запасів	тис. грн.	Ф.1, ряд 1100+1110 (гр.3+гр.4)/2	603 006	998 854,50	395 849	165,65
9.6	Оборотність запасів	оборот	4.2 / 9.5	53,22	8,52	-62	-16,01
9.7	Середній період інкасації	дні	365 / 9.2	3,55	23,44	20	660,24
9.8	Середній період розрахунків з кредиторами	дні	365 / 9.4	30,26	132,11	-162	-436,59
9.9	Середній строк зберігання запасів	дні	365 / 9.6	6,86	42,84	-50	-624,44
9.10	Період обороту грошових коштів	дні	9.7 – 9.8 +9.9	19,85	112,71	93	567,83

Продовження таблиці 1.2

1	2	3	4	5	6	7	8
10. ГРОШОВІ ПОТОКИ							
10.1	Чистий грошовий потік від операційної діяльності	тис. грн.	Ф 3, ряд 3195	-3 711	12 748	16 459	-343,52
10.2	Чистий грошовий потік від інвестиційної діяльності	тис. грн.	Ф 3, ряд 3295	-	-	-	-
10.3	Чистий грошовий потік від фінансової діяльності	тис. грн.	Ф 3, ряд 3395	-	-	-	-
10.4	Збільшення (зменшення) грошових коштів	тис. грн.	Ф 3, ряд 3400	-3 711	12 748	16 459	-343,52
11. ПОКАЗНИКИ ЛІКВІДНОСТІ							

Продовження таблиці 1.2

1	2	3	4	5	6	7	8
11.1	Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,2-0,3	1.3.3 / 2.3	0,002	0,01	0,004	277,51
11.2	Коефіцієнт термінової ліквідності	0,7-0,8	(1.3.2+1.3.3) / 2.3	0,2	0,2	-0,030	84,79
11.3	Коефіцієнт загальної ліквідності	2,0-2,5	1.3 / 2.3	0,4	1	0,147	136,65
11.4	Коефіцієнт мобільності активів	$\geq 0,5$	1.3 / 1.1	0,3	0,44	0,142	147,39
11.5	Коефіцієнт співвідношення активів	> 1	1.3 ./ 1.2	1,0	0,8	-0,207	79,27
12. ПОКАЗНИКИ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ							
12.1	Коефіцієнт економічної незалежності (автономії)	$\geq 0,5$	3.1/(3.1+2.1)	0,1	0,2	0,1	181,79
12.2	Коефіцієнт концентрації позикового капіталу	$\leq 0,5$	2.1 / (3.1 +2.1)	0,9	0,8	-0,1	90,91

Продовження таблиці 1.2

1	2	3	4	5	6	7	8
12.3	Коефіцієнт забезпеченості оборотних активів	> 0,5	$(1.3 - 2.1) / 1.3$	-4,1	-0,9	3,2	20,74
12.4	Коефіцієнт маневрування	$\geq 0,5$	$(1.3 - 2.1) / 3.1$	-11,1	-2,1	9,0	18,64
12.5	Коефіцієнт реальної вартості основних засобів у валюті балансу	0,3-0,5	$1.2.3 / 1.1$	0,7	0,6	-0,1	79,68
12.6	Коефіцієнт інвестування	-	$3.1/1.2.3$	0,19	0,33	0,1	171,54
12.7	Коефіцієнт фінансової стійкості	-	$(3.1+2.2)/(3.1+2.1)$	0,1	0,2	0,1	191,03

Розрахунок основних економічних показників діяльності Філії «Гадяцький райавтодор» за 2019-2020 роки свідчить про наступну їх динаміку.

До складу необоротних активів досліджуваного підприємства входять основні засоби, які мають тенденцію до збільшення вартості протягом аналізованого періоду. Так, на кінець 2020 року порівняно з попереднім роком, їх вартість збільшилася на 84 751 тис. грн. (103,56 %). Збільшення даного показника означає збільшення виробничої міцності та оцінюється позитивно.

За результатами аналізу вартості активів Філії «Гадяцький райавтодор» за 2019-2020 рр. встановлено, що найбільшу питому вагу в їх структурі займає грошові кошти і їх еквіваленти, а саме: у 2020 році порівняно з 2019 вони зросли на 12 458 тис. грн. (темп росту 268,9 %).

Динаміка вартості запасів Філії «Гадяцький райавтодор» протягом досліджуваних років є позитивною і характеризується зростанням: у 2020 р. – на 662 779 тис. грн. або на 199,3 % порівняно з 2019 р.

Величина грошових коштів та їх еквівалентів досліджуваного господарюючого суб'єкта: на кінець 2020 р. склала 19 834 тис. грн., що на 12 458 тис. грн. більше ніж на кінець 2019 р.

У результаті розрахунку показників вартості зобов'язань встановлено, що досліджуване підприємство має найбільший темп зростання у кредиторській заборгованості за товари 194,61 % (у 2020 р. відбулося збільшення показника на 73 074 тис. грн. порівняно з 2019 роком). У зв'язку з цим підприємству доцільно порекомендувати приймати відповідні рішення щодо своєчасного погашення кредиторської заборгованості.

За результатами аналізу показників власного капіталу Філії «Гадяцький райавтодор» встановлено, що його величина протягом досліджуваного періоду збільшилася за рахунок зменшення непокритого збитку у 2020 р. розміром з 2 683 087 тис. грн. до 2 335 716 тис. грн.

Спостерігається позитивна динаміка до зменшення витрат підприємства, зокрема зменшується: валовий збиток, збиток від операційної діяльності, збиток до оподаткування, чистий збиток.

Чистий дохід (виручка від реалізованої продукції) у 2020 р. порівняно з попереднім роком зменшився на 23 241 175 тис. грн., при цьому темп росту склав 27,33 %

Собівартість реалізованої продукції має динаміку до зменшення, хоч і має від'ємне значення у 2020 р. (зменшилася сума на 23 577 990 тис. грн. порівняно з 2019 р).

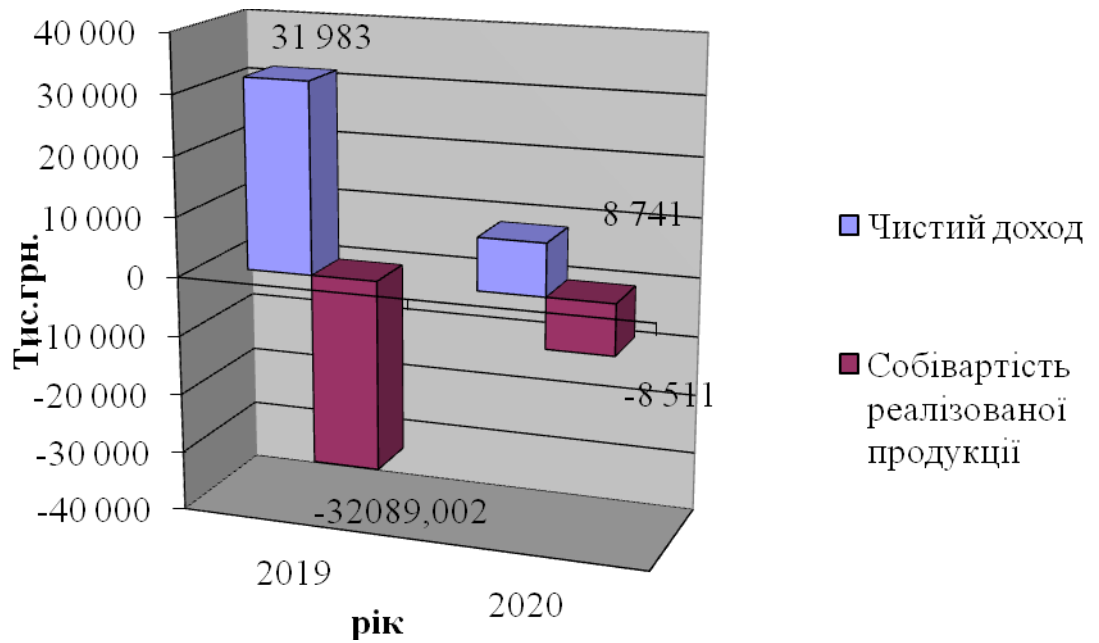

Рисунок 1.6 – Динаміка чистого доходу і собівартості реалізації філії «Гадяцький райавтодор» за 2019-2020 роки

Одним із головних вартісних показників ефективності виробництва, який характеризує рівень віддачі активів і ступінь використання капіталу у процесі виробництва є рентабельність.

Рентабельність продажу характеризує дохідність операційної діяльності підприємства. Здійснивши розрахунок показників рентабельності Філії «Гадяцький райавтодор», встановлено нерівномірну динаміку. Рентабельність продажу у 2020 р. збільшилася на 5,41 % порівняно з 2019 р.

Коефіцієнт рентабельності активів (економічна рентабельність) показує прибуток, який отримується за допомогою активів підприємства, які використовуються (згідно з балансом).

Величина рентабельності активів протягом досліджуваних років збільшується: у 2020 р. на 15 % порівняно з попереднім роком.

Коефіцієнт рентабельності власного капіталу (фінансова рентабельність) характеризує рівень прибутковості власного капіталу, вкладеного в дане підприємство, є одним з основних показників інвестиційної привабливості підприємства.

Рентабельність власного капіталу Філії «Гадяцький райавтодор» має позитивну динаміку до збільшення, так у 2020 р. цей показник збільшився на 102 % порівняно з попереднім роком.

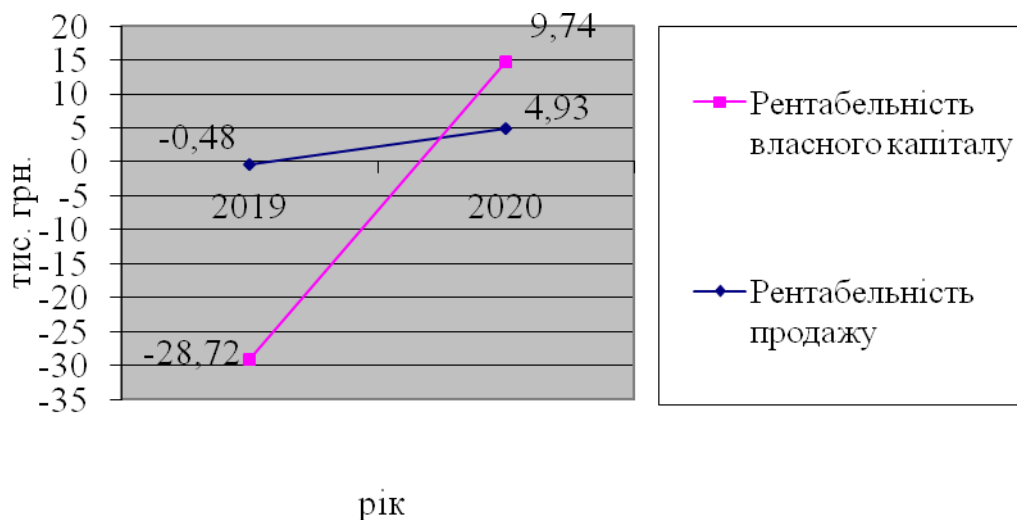

Рисунок 1.7 - Динаміка рентабельності філії «Гадяцький райавтодор» за 2019-2020 роки

Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості показує, скільки разів за рік обернулися кошти, вкладені в розрахунки. Даний показник Філії «Гадяцький райавтодор» у динаміці зменшився на 87 оборотів.

Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості – показує збільшення або зниження кредиту, взятого підприємством. Якщо показник збільшується, то й зростає швидкість погашення заборгованості, а якщо зменшується – зростає кредит. Досліджуване підприємство має динаміку до зменшення даного показника: у 2020 р. на 15 оборотів менше порівняно з 2019 р.

Коефіцієнт оборотності матеріальних запасів – відображає число оборотів товарно-матеріальних запасів підприємства за аналізований період. Зниження даного показника означає збільшення виробничих запасів і незавершеного виробництва або – зниження попиту на готову продукцію.

Величина даного показника на Філії «Гадяцький райавтодор» зменшується у 2020 р. на 44,7 обороти порівняно з 2019 р. (із 53,22 до 8,52 оборотів).

У короткостроковій перспективі критерієм оцінювання фінансового стану є: ліквідність та платоспроможність підприємства. Термін «ліквідний» означає перетворення майна в кошти. Чим менший час, перетворення окремого виду майна, тим вища ліквідність.

Показники ліквідності та фінансової стійкості Філії «Гадяцький райавтодор» протягом 2019-2020 років знаходяться не в межах норми.

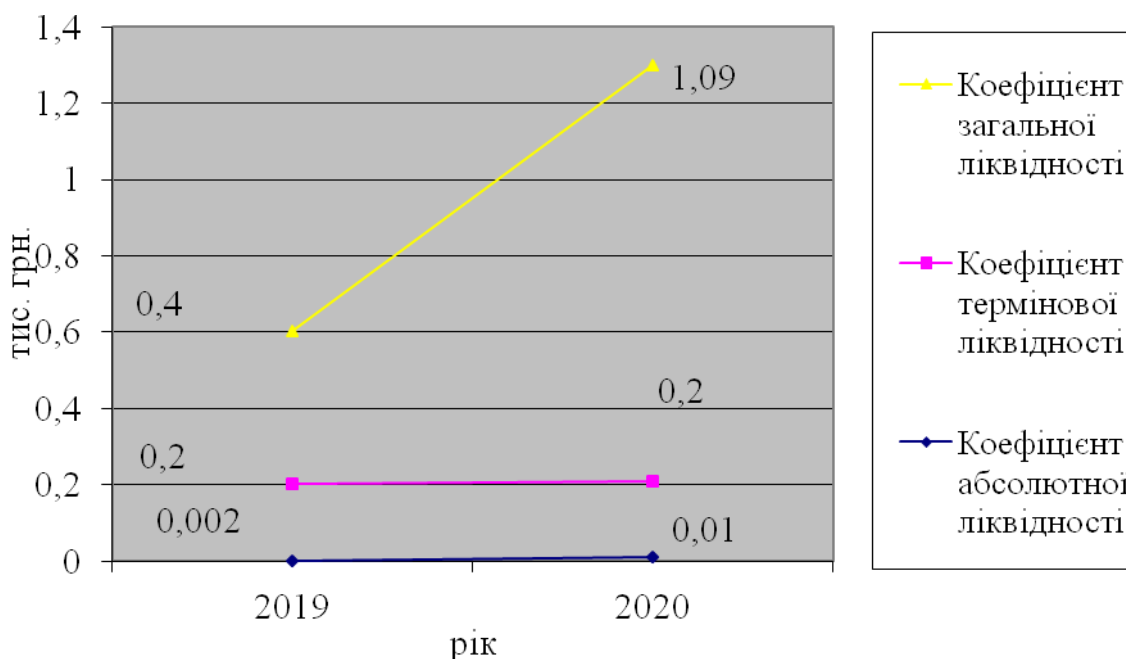

Рисунок 1.8 - Динаміка показників ліквідності філії «Гадяцький райавтодор» за 2019-2020 роки

Оскільки досліджуване підприємство знаходиться в нестійкому фінансовому становищі розглянемо моделі для оцінки ймовірності банкрутства

підприємства чи можливого виходу його із збиткового становища. Застосовуючи моделі для розрахунку показників ймовірності банкрутства, нашою метою є визначення фінансової стійкості компанії. Характеристики фінансового потенціалу компанії можна надати двома способами: коротко- та довгострокові перспективи. У довгостроковій перспективі характеристиками фінансового потенціалу є ліквідність та платоспроможність компанії. В іншому випадку розглядається фінансова стійкість суб'єкта господарювання. Виконуючи розрахунки за моделями банкрутства, ми даємо характеристику фінансового потенціалу в короткостроковий період.

Розглянемо п'ятифакторну модель Альтмана. Ця модель складається з п'яти показників, що характеризують різні аспекти фінансового стану підприємств. Для розрахунку використовується п'ять факторів (коефіцієнтів), які можуть найбільш повно надати характеристику фінансового потенціалу підприємства. Істотною перевагою цієї моделі є можливість визначати наявність кризи на ранній стадії.

Формула розрахунку п'ятифакторної моделі Е. Альтмана:

$$Z = 1,2x_1 + 1,4x_2 + 3,3x_3 + 0,6x_4 + 0,999x_5 \quad (1.1)$$

де x_1 – відношення власного оборотного капіталу до всього активів;

x_2 – відношення нерозподіленого прибутку до всього активів;

x_3 – відношення прибутку до виплати відсотків до всього активів;

x_4 – відношення власного капіталу до зобов'язань;

x_5 – відношення чистого доходу до всього активів.

Для визначення ймовірності банкрутства порівнюється розрахований індекс із його критичним значенням. У таблиці розрахуємо проміжні показники.

Таблиця 1.3

Розрахунок проміжних показників моделі Е. Альтмана за 2020 р.

Розрахунок за допомогою балансу	
1	2
$X1 = (\text{ф. 1, р. 1195} - \text{р. 1695}) / \text{ф. 1, р. 1300}$	-0,37
$X2 = \text{ф. 2, р. 2350 (2355)} / \text{ф. 1, р. 1300}$	0,09

1	2
X3 = ф. 2, р. 2290 (2295) / ф. 1, р. 1300	0,09
X4 = ф. 1, р. 1495 / (ф. 1, р. 1595 + р. 1695)	0,22
X5 = ф. 2, р. 2000 / ф. 1, р. 1300	1,97

Тепер можна розрахувати п'ятифакторну модель Е. Альтмана:

$$\begin{aligned}
 Z &= 1,2 \times -0,37 + 1,4 \times 0,09 + 3,3 \times 0,09 + 0,6 \times 0,22 + 0,999 \times 1,97 = \\
 &= -0,44 + 0,12 + 0,29 + 0,13 + 1,96 = 2,06
 \end{aligned}
 \tag{1.2}$$

Після цього розрахунку можна визначити ймовірність настання банкрутства досліджуваного підприємства за допомогою спеціальної шкали.

Таблиця 1.4

Шкала визначення стану підприємства за моделлю Е. Альтмана

Розраховані значення критерію (індексу)	Ймовірність банкрутства
1,8	Дуже висока
1,81 - 2,6	Висока
2,61 - 2,9	Низька
2,91 - 3,0	Дуже низька

Порівнявши наш результат із шкалою, можна зробити висновок, що наше підприємство має високу ймовірність банкрутства, тому що індекс Е. Альтмана = 2,06.

Отже, здійснивши розрахунок основних економічних показників діяльності Філії «Гадяцький райавтодор» протягом 2019-2020 років встановлено, що підприємство не ліквідне та не є фінансово стійким, до того ж має високу ймовірність банкрутства.

Для виходу із даного фінансового становища підприємству рекомендовано:

- приймати відповідні рішення щодо своєчасного погашення кредиторської заборгованості;
- зменшувати витрати підприємства, зокрема: валовий збиток, збиток від операційної діяльності, збиток до оподаткування, чистий збиток;
- збільшити чистий дохід (виручку від реалізованої продукції);
- підвищувати попит на готову продукцію;
- зменшити собівартість продукції.

РОЗДІЛ 2 ОБЛІК ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ НА ПІДПРИЄМСТВІ ФІЛІЯ «ГАДЯЦЬКИЙ РАЙАВТОДОР»

2.1 Економічна природа, склад і класифікація виробничих запасів. Оцінка виробничих запасів

Успішність виробничого процесу на підприємстві залежить від ефективності використання виробничих запасів.

Основним нормативним документом, у якому визначаються методологічні основи формування в бухгалтерському обліку інформації про запаси та розкриття її у фінансовій звітності є Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 «Запаси».

Відповідно до П(С)БО 9, запаси – це активи, які:

- утримуються для подальшого продажу за умов звичайної господарської діяльності;
- перебувають у процесі виробництва з метою подальшого продажу продукту виробництва;
- утримуються для споживання під час виробництва продукції, виконання робіт та надання послуг і управління підприємством.

Завданнями обліку запасів є:

1. Правильна документація із усіх операцій руху запасів.
2. Контроль прийому та заготівлею матеріальних запасів, дотримання стандартів запасів, відпуск матеріальних запасів та їх використання.
3. Одержання інформації про залишки матеріальних запасів, а також виконання плану матеріально-технічного постачання.
4. Контроль за зберіганням виробничих запасів.
5. Правильне і своєчасне спостереження запасів, які використовуються суб'єктом господарювання.
6. Вчасний розрахунок фактичної собівартості запасів та виявлення її відхилення від облікової ціни.

Виробничі запаси мають класифікацію (рисунок 2.1).

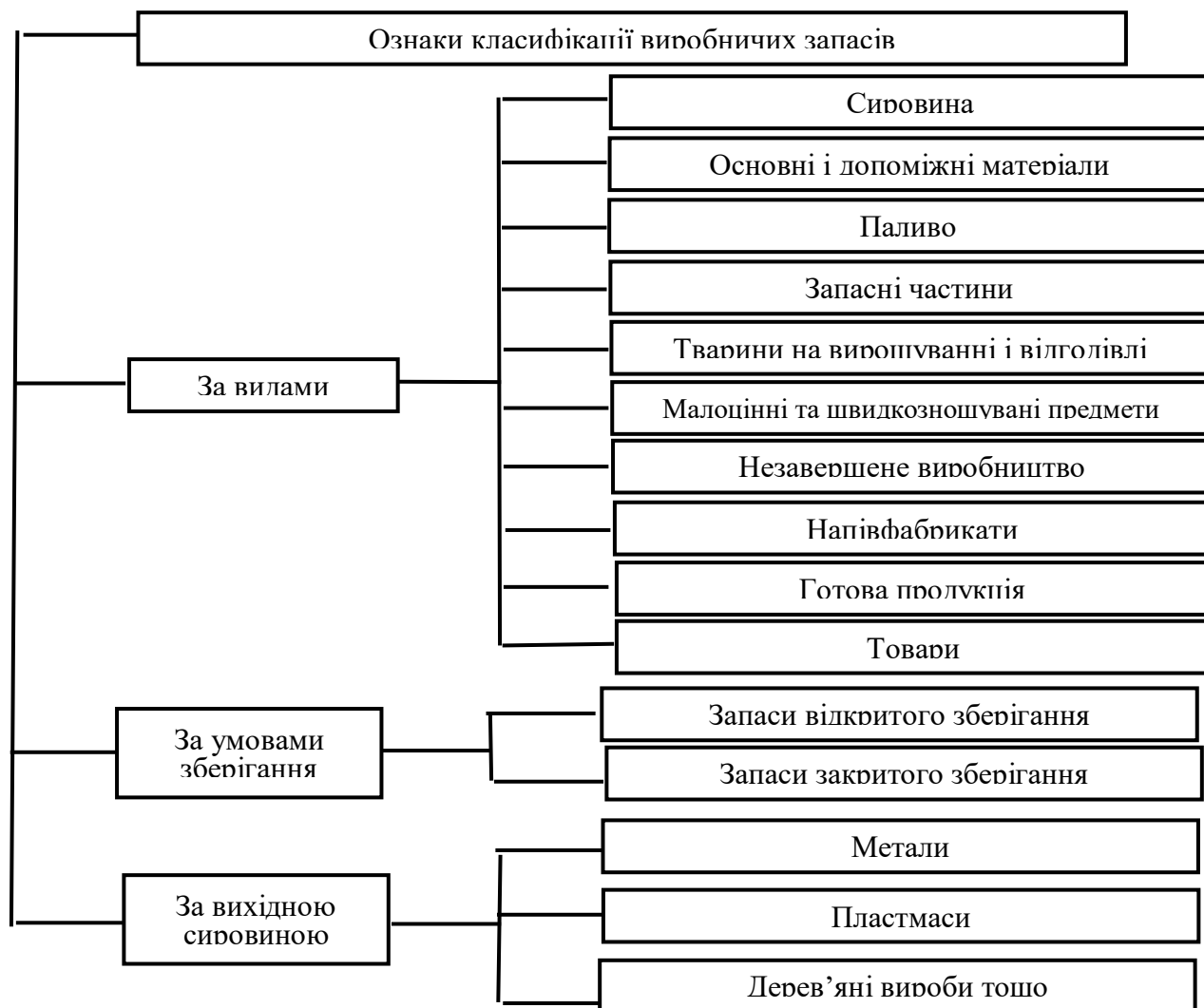

Рисунок 2.1 – Класифікація виробничих запасів

У бухгалтерському обліку виробничі запаси оцінюються при надходженні, вибутті та на дату балансу (рисунок 2.2).

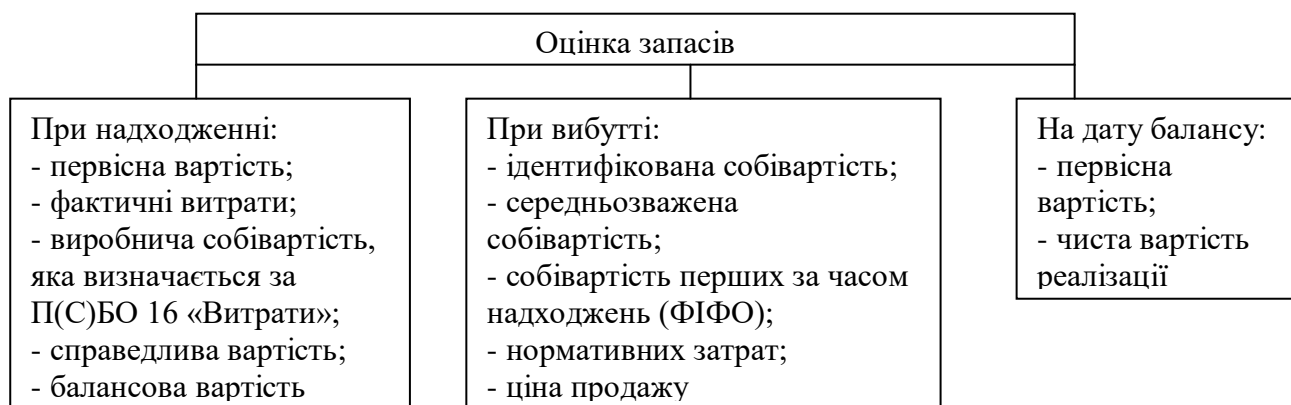

Рисунок 2.2 - Оцінка запасів відповідно до П(С)БО 9 «Запаси»

Запаси визнаються активом, якщо існує імовірність того, що підприємство/установа отримає в майбутньому економічні вигоди, пов'язані з їх використанням, та їх вартість може бути достовірно визначена. [36, с. 209]

Придбані (отримані) або вироблені запаси зараховуються на баланс підприємства за первісною вартістю.

Всі операції, пов'язані з надходженням матеріалів на підприємство відображаються на рахунках бухгалтерського обліку, нижче наведено таблицю 2.1.

Таблиця 2.1

Відображення операцій з надходження матеріалів на рахунках бухгалтерського обліку

№ п/п	Зміст операції	Кореспонденція рахунків	
		Дебет	Кредит
1	2	3	4
Придбання у постачальника:			
З наступною оплатою:			
1.	Отримані матеріали від постачальника (без ПДВ)	201,205,208,209	63
2.	Відображається податковий кредит	641	63
3.	Відображаються транспортно-заготівельні витрати	201,205,208,209	66,65,68
4.	Оплачено рахунок постачальника (з ПДВ)	63	31
З попередньою оплатою:			

Продовження таблиці 2.1

1	2	3	4
5.	Проведена попередня оплата постачальнику (з ПДВ)	371	311
6.	Відображається податковий кредит	641	644
7.	Отримані матеріали від постачальника (без ПДВ)	201,205,208,209	63
8.	Відображається податковий кредит	644	63
9.	Проводиться взаємозалік заборгованостей (з ПДВ)	63	371
Придбання підзвітною особою:			
10.	Видані грошові кошти з каси під звіт	372	30
11.	Надійшли матеріали, придбані підзвітною особою	201,205,208,209	372
12.	Відображається податковий кредит з ПДВ	641	372
13.	Здійснюється остаточний розрахунок з підзвітної суми	30	372
		372	30
Виробництво:			
14.	Відображається	20	23
	надходження матеріалів	151	661
	власного виробництва	151	65
Безкоштовне отримання:			

1	2	3	4
15.	Відображається безкоштовне отримання матеріалів	201,205,208,209	23
Внесок до статутного фонду:			
16.	Відображено формування статутного капіталу	46	40
17.	Внесок до статутного капіталу матеріалів	201,205,208,209	46
Виявлення надлишку:			
18.	Виявлені надлишки матеріалів при інвентаризації:	201,205,208,209	719

Первісною вартістю запасів, що виготовляються власними силами, визнається їхня виробнича собівартість, яка визначається за Положенням (стандартом) бухгалтерського обліку 16 «Витрати».

Первісною вартістю запасів, що придбані за плату, є собівартість запасів, яка складається з таких фактичних витрат:

- сум, що сплачуються згідно з договором постачальнику (продавцю), за вирахуванням непрямих податків;
- сум ввізного мита;
- сум непрямих податків у зв'язку з придбанням запасів, які не відшкодовуються підприємству;
- транспортно-заготівельних і інших витрат.

Транспортно-заготівельні витрати включають затрати на заготівлю запасів, оплату тарифів за вантажно-розвантажувальні роботи і транспортування запасів усіма видами транспорту до місця їх використання, включаючи витрати зі страхування ризиків транспортування запасів. [9, с.180]

Якщо аналітичний облік матеріалів здійснюється в цінах по н. чальника, то в кінці місяця розраховується їх фактична собівартість. Для цього бухгалтер

здійснює розрахунок розподілу відхилень (транспортно – заготівельні витрати та ін.) за середнім відсотком:

$$ТЗВ, \% = ТЗВ * 100 \% : П_{об}, \quad (2.1)$$

де $П_{об}$ — вартість за обліковою ціною (ціною постачальника).

Фактична собівартість становить:

$$П_{об} * ТЗВ, \% + Л_{об}. \quad (2.2)$$

Не включаються до первісної вартості запасів, а належать до витрат того періоду, в якому вони були здійснені (встановлені):

- понаднормові втрати і нестачі запасів;
- проценти за користування позиками;
- витрати на збут;
- загальногосподарські та інші подібні витрати, які безпосередньо не пов'язані з придбанням і доставкою запасів та приведенням їх до стану, в якому вони придатні для використання у запланованих цілях. [28, с.125]

Сільськогосподарська продукція, поточні і додаткові біологічні активи при їх первісному визнанні оцінюються за справедливою вартістю, зменшеною на очікувані витрати на місці продажу або за виробничою собівартістю відповідно до Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 16 «Витрати».

При відпуску запасів у виробництво, продажу та іншому вибутті оцінка їх може здійснюватися за одним з таких методів:

- ідентифікованої собівартості відповідної одиниці запасів – оцінюються запаси, які відпускаються для спеціальних замовлень і проектів, а також запаси, які не замінюють одне одного;
- середньозваженої собівартості – оцінка проводиться по кожній одиниці запасів діленням сумарної вартості залишку таких запасів на початок звітного місяця і вартості одержаних у звітному місяці запасів на сумарну кількість запасів на початок звітного місяця і одержаних у звітному місяці запасів;

Розраховується за формулою:

$$CB_c = C_c \cdot K_B \quad (2.3)$$

де K_B – кількість витрачених запасів;

C_c – середня ціна запасів

$$C_c = \frac{C_{П.М.} + C_{М.}}{K_{П.М.} + K_{М.}} \quad (2.4)$$

де $C_{П.М.}$ і $K_{П.М.}$ – собівартість та кількість запасів на початок місяця;

$C_{М.}$ і $K_{М.}$ – собівартість та кількість запасів, що надійшли протягом місяця.

– собівартості перших за часом надходження запасів (ФІФО) – оцінка базується на припущенні, що запаси використовуються у тій послідовності, у якій вони надходили на підприємство (відображені у бухгалтерському обліку), тобто запаси, які першими відпускаються у виробництво (продаж та інше вибуття), оцінюються за собівартістю перших за часом надходження запасів;

– нормативних затрат – оцінка полягає у застосуванні норм витрат на одиницю продукції (робіт, послуг), які встановлені підприємством з урахуванням нормальних рівнів використання запасів, праці, виробничих потужностей і діючих цін;

– ціни продажу – собівартість реалізованих товарів визначається як різниця між продажною (роздрібною) вартістю реалізованих товарів і сумою торговельної націнки на ці товари. Цей метод можуть застосовувати підприємства, що мають значну і змінну номенклатуру товарів з приблизно однаковим рівнем торговельної націнки. [9, с.180-181]

Собівартість реалізованих товарів визначається за формулою:

$$C_{РТ} = ПВ_{РТ} - ТН_{РТ} \quad (2.5)$$

де $ПВ_{РТ}$ – продажна (роздрібна) вартість реалізованих товарів;

$ТН_{РТ}$ – сума торговельної націнки на реалізовані товари;

$$ТН_{PT} = ПВ_{PT} \cdot \%_C \quad (2.6)$$

де $\%_C$ – середній відсоток торговельної націнки:

$$\frac{ТН_{П.М.} + ТН_M}{ПВ_{П.М.} + ПВ_{ТМ}} \cdot 100 \quad (2.5)$$

де $ТН_{П.М.}$ і $ПВ_{П.М.}$ – залишок торговельної націнки та продажна вартість товарів на початок місяця;

$ТН_M$ і $ПВ_{ТМ}$ – торговельна націнка та продажна вартість товарів, що надійшли за місяць.

Усі ці методи оцінки вибуття запасів мають як позитивні, так і негативні сторони (таблиця 2.2)

Таблиця 2.2

Переваги та недоліки методів оцінки запасів при вибутті

Переваги	Недоліки
1	2
Ідентифікованої собівартості	
використані запаси та їх залишки на кінець періоду обліковуються за фактичною собівартістю	трудомісткий, однакові запаси можуть мати різну вартість
Середньозваженої собівартості	
забезпечує більш-менш однакову прибутковість, менше залежить від зміни купівельних цін, не потребує детального обліку руху кожної одиниці запасів	
Собівартості перших за часом надходження запасів (ФІФО)	
простий у застосуванні, запаси в балансі відображаються за вартістю, наближеної до реальної	собівартість реалізованої продукції занижується, що призводить до завищення значення чистого прибутку

1	2
Нормативних затрат	
дозволяє оцінити запаси за вартістю, близької до фактичної	трудомісткий, вимагає регулярної перевірки цін та норм витрат
Ціни продажу	
	трудомісткий

У податковому обліку можна застосовувати оцінку матеріалів при вибутті за всіма наведеними методами.

Принципи організації обліку виробничих запасів:

1) Облік виробничих запасів повинен бути організований на всіх етапах їх руху.

2) Повинен здійснюватись кількісний (у місцях збереження) та кількісно-вартісний (у бухгалтерії) облік виробничих запасів.

3) Облік має бути організованим за місцями збереження, матеріально-відповідальними особами і в цілому по підприємству. Повинно бути створено складське господарство.

4) Має бути затверджений графік документообігу та забезпечено його своєчасне виконання.

5) Мають бути розроблені збірники номенклатур-цінників. Номенклатура-цінник – це систематизований перелік матеріалів, конструкцій, деталей, що використовуються на підприємстві, в якому кожному найменуванню умовно присвоєно постійно цифрове позначення – номенклатурний номер.

6) Повинні бути визначені норми відпуску, витрачання, зберігання виробничих запасів.

7) Має бути визначено коло осіб, відповідальних за приймання й відпуск виробничих запасів, правильне та своєчасне оформлення цих операцій, а також збереженість доручених цінностей. Із цими особами обов'язково в письмовій формі укладається договір про матеріальну відповідальність.

8) Повинен здійснюватися систематичний контроль працівників бухгалтерії безпосередньо в місцях зберігання виробничих запасів за правильністю та своєчасністю документування господарських операцій.

9) Має проводитися в установленому порядку інвентаризація виробничих запасів.

Отже, організація і методика обліку виробничих запасів є важливою складовою перевірки на підприємстві. Облік запасів призначений для того, щоб здійснювати контроль за дотриманням чинного законодавства щодо операцій з виробничими запасами, встановити повноту і правильність відображення в бухгалтерському обліку надходження запасів за їх каналами, встановити правильність визнання активів запасами згідно з П(С)БО№ 9 "Запаси", дослідити стан складського господарства запасів, перевірити дотримання обраних методів обліку виробничих запасів, які зазначені у наказі про облікову політику. [34]

2.2. Документальне оформлення операцій з виробничими запасами

Від грамотно організованого первинного обліку виробничих запасів залежать правильність списання вартості сировини на виробництво, оцінка незавершеного виробництва, відображення у звітності [32]. Суцільна та безперервна реєстрація у документах інформації про всі операції, що здійснюються, є важливим засобом контролю над об'єктами господарської діяльності та правильним і раціональним використанням виробничих запасів підприємствами. Значну роль при цьому відіграє принцип превалювання сутності над формою, який передбачає, що всі господарські операції, пов'язані з наявністю та рухом виробничих запасів, обліковуються відповідно до їх сутності, а не лише виходячи з юридичної форми. [33]

Основними типовими документами з оприбуткування та видачі матеріалів є накладні, товарно-транспортні накладні, прибуткові ордери, акти про приймання матеріалів тощо. Облік виробничих запасів у бухгалтерії здійснюється за певним порядком (рисунок 2.3)

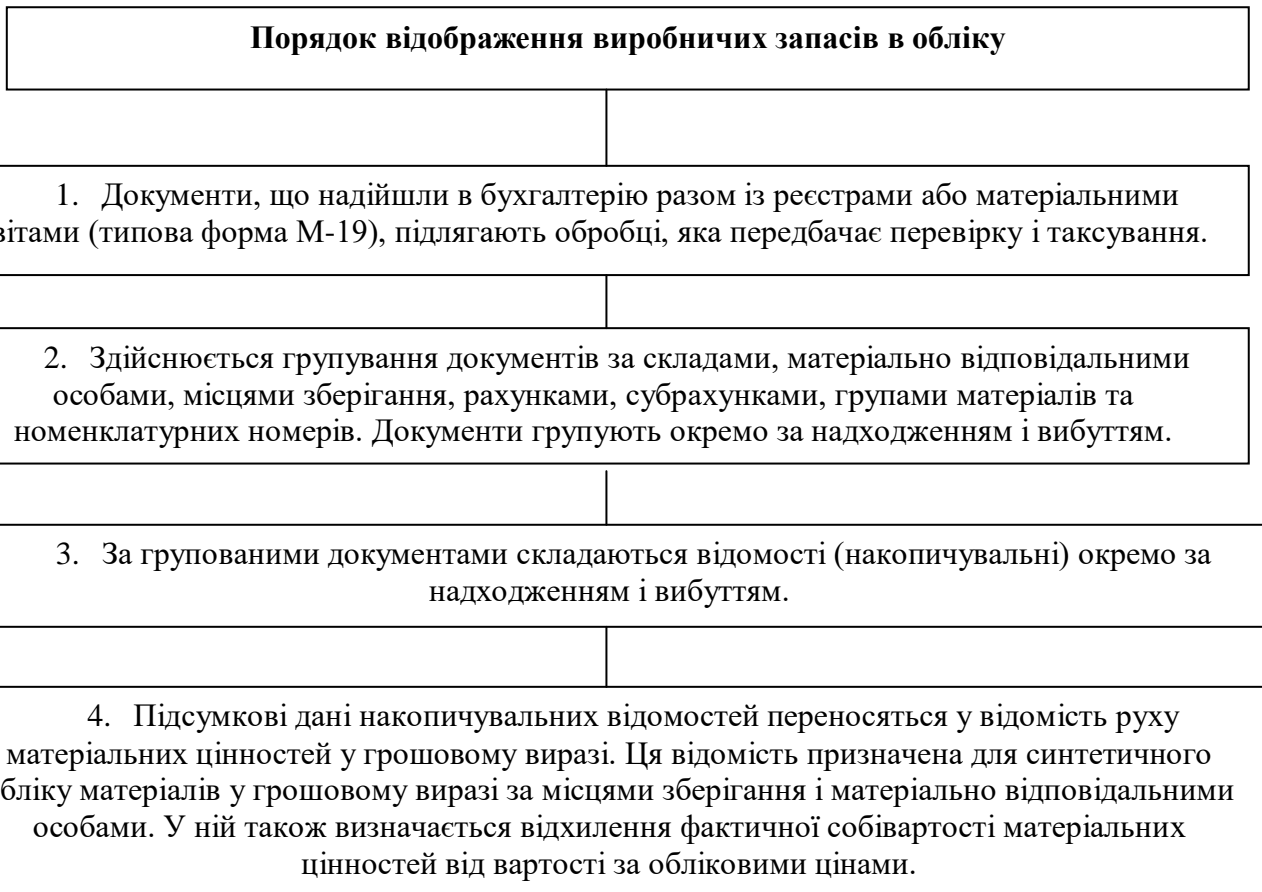

Рисунок 2.3 – Порядок обліку виробничих запасів у бухгалтерії

Перш ніж перейти товарам на склад – вони ретельно перевіряються (якість, кількість, вид продукції відповідно документам). Якщо не знайдено розбіжностей – матеріали приймають на склад. При надходженні матеріал оформляють за допомогою одного із способів, а саме: документа постачальника або прибуткового ордера.

Якщо знайдено розбіжності із вище перерахованих характеристик – складається «Акт про приймання матеріалів» (стосується також матеріалів, які надійшли без платіжних документів).

Акт складається комісією, яка призначається керівником підприємства і до якої входять завідуючий складом, представник відділу постачання та ін. У цій комісії обов'язковою є участь представника, а за його відсутності – представника іншої незацікавленої організації. Цей акт є підставою для оприбуткування бухгалтерією фактично прийнятих матеріалів. Прибутковий ордер при цьому не заповнюється.

Матеріальні цінності, що надійшли від постачальника автомобільним транспортом, оприбутковується на склад за допомогою товарно-транспортної накладної, одержаної від вантажовідправника.

У випадках, коли матеріали приходять в одній одиниці виміру, а витрачаються в іншій, то його оприбуткування, зберігання і відпуск необхідно відображати у всіх документах у двох одиницях виміру.

Якщо вантаж приходить на склад без документів – складають наказ про прийом вантажу без документів. Завідуючий складу повинен здавати накази до бухгалтерії підприємства разом з прибутковими ордерами.

Обов'язково кожного дня потрібно отримувати рахунки-фактури, забрати їх можна в банку. Це здійснюється для того, щоб проконтролювати правильність надходження на склад.

Необхідно забезпечити своєчасне оформлення надходження матеріалів, за цим мають слідкувати працівники бухгалтерії.

У випадку, коли надійшли матеріали без рахунку-фактури – бухгалтерія повинна прослідкувати за своєчасним отриманням рахунків від постачальників, а також створити окремий облік розрахунків.

На підставі залишків на перше число місяця, які виводяться по кожному номенклатурному номеру в картках складського обліку, складаються відомості обліку залишків запасів (сальдові відомості), які використовуються для порівняння даних аналітичного і синтетичного обліку виробничих запасів. [33]

Для полегшення процесу організації обліку виробничих запасів на складі філії «Гадяцький райавтодор» використовуються персональні комп'ютери, що спрощують ведення аналітичного обліку (картки складського обліку замінює дискета). В цьому випадку всі прибутково – видаткові документи оброблюються щоденно, в міру їх надходження зі складів. При використанні комп'ютерних технологій всі необхідні реєстри при сальдовому методі обліку матеріалів складаються на машинах. [33]

Основними документами, що відображають відпуск матеріалів зі складу для внутрішньогосподарських потреб, є лімітно-забірні картки, накладні-вимоги.

Накладні-вимоги використовуються для одноразового відпуску матеріалів. При багаторазовому відпуску матеріалів оформляють лімітно-забірні картки. Лімітно-забірні картки містять інформацію про ліміт кількості відпуску на місяць. Заповнюються за місяць до отримання матеріалів.

Ліміт визначається виходячи з виробничої програми цеху та діючих норм витрат матеріалів з урахуванням існуючих у цехах залишків невикористаних матеріалів на початок місяця ліміт може встановлюватися на кожне замовлення окремо.

Лімітно-забірні картки виписують у двох примірниках: один до початку місяця передається цеху-споживачу, другий - складу. Бажано друкувати їх на папері різного кольору, щоб чіткіше відрізнити примірник цеху від примірника складу.

Ті лімітно-забірні картки, що видаються, реєструються відділом постачання у реєстрі, копія якого після роздачі карток здається до бухгалтерії для контролю за своєчасною здачею лімітно-забірних карток бухгалтерії (бухгалтеру).

Завідуючий складом (чи комірник) робить відмітку про кількість відпущеного матеріалу в обох примірниках лімітно-забірної картки і визначає залишок (сальдо) невикористаного ліміту. Факт відпуску підтверджується двома підписами: завідуючого складом і одержувача матеріалів.

По закінченні місяця або використання ліміту лімітно-забірні картки здають до бухгалтерії.

Відпуск матеріалів на сторону виконується на підставі договорів, нарядів та інших документів і письмового розпорядження керівника підприємства.

Відпуск, як і надходження матеріалів, оформлюють також товарно-транспортною накладною (за потребою).

За матеріалами, що містяться у підзвіті виконробів, щомісяця складається матеріальний звіт (типова форма № М-19) про рух матеріалів за найменуваннями, кількістю і обліковою вартістю.

Бухгалтер на основі матеріальних звітів виконробів складає зведений звіт як за об'єктами, так і загалом по організації у грошовому.

Всі прибутково-видаткові документи оброблюються щоденно в міру їх надходження зі складів. Для полегшення процесу обліку виробничих запасів на складі доцільно використовувати персональні комп'ютери, що спрощує ведення аналітичного обліку (картки складського обліку замінює дискета). При використанні комп'ютерних технологій всі необхідні регістри при сальдовому методі обліку матеріалів складаються з застосуванням комп'ютерної техніки [27]. Облік виробничих запасів неможливий без застосування комп'ютерних технологій.

Суть аналітичного бухгалтерського обліку матеріалів полягає в тому, що на кожний вид матеріальних цінностей (за номенклатурними номерами) відкривається аналітичний рахунок, в якому об'єкти обліку відображаються за їх кількістю (за прийнятими одиницями виміру) і сумою вартості (за прийнятою системою оцінки).

Аналітичні рахунки групуються за групами матеріалів, місцями зберігання, матеріально відповідальними особами, за субрахунками бухгалтерського обліку. Відповідно до прийнятих на підприємстві групувань матеріальних цінностей дані за аналітичними рахунками узагальнюються в оборотних відомостях. Використовують аналітичний бухгалтерський облік на рахунках для контролю зберігання і руху матеріалів, їх оцінки, звірки з даними складського обліку, а також для підбиття підсумків інвентаризації.

У разі організації на підприємстві номенклатурно – кількісного, оперативно – складського й аналітичного бухгалтерського обліку вони (в номенклатурно – кількісному відношенні) дублюватимуть один одного, але за умов використання електронно – обчислювальних машин такого дублювання можна уникнути, якщо організувати оцінку матеріальних цінностей, враховану в оперативному складському обліку. При ручній реєстрації даних у складському обліку, використовуючи тверді облікові ціни, можна уникнути паралельного ведення бухгалтерського обліку. За твердими обліковими цінами ведуть вартісний аналітичний облік руху матеріалів за групами матеріалів, місцями зберігання, матеріально відповідальними особами, рахунками і субрахунками.

Для звірки даних складського і аналітичного обліку потрібно здійснювати періодичну оцінку за обліковими цінами кількісних залишків за даними складського обліку на визначену дату і зіставляти одержані загальні суми з сумою залишку за обліковими цінами вартісного аналітичного обліку. Такий метод організації обліку називається сальдовим або оперативно – бухгалтерським.

2.3. Аналітичний та синтетичний облік виробничих запасів

Важливим аспектом щодо організації обліку виробничих запасів на підприємствах України є стан організації аналітичного і синтетичного обліку. Згідно Плану рахунків бухгалтерського обліку для обліку виробничих запасів використовують рахунок 20 «Виробничі запаси». Для одержання деталізованої інформації, необхідної для управління запасами за їх окремими видами і процесами, організовується аналітичний облік. Аналітичний облік запасів дозволяє отримати інформацію про їх обсяг в цілому і за кожним видом окремо. [34]

Аналітичний облік виробничих запасів ділиться за певними ознаками (рисунок 2.4)

Рисунок 2.4 – Поділ аналітичного обліку запасів за ознаками

Розглянемо особливості обліку окремих видів запасів за субрахунками рахунка 20 “Виробничі запаси”.

Для обліку сировини і матеріалів призначено субрахунок 201 «Сировина і матеріали». На ньому відображаються наявність та рух сировини і основних матеріалів, які входять до складу продукції, що виготовляється, або є необхідними компонентами при її виготовленні. Допоміжні матеріали, які використовуються при виготовленні продукції або для господарських потреб, технічних цілей та сприяння у виробничому процесі, також відображаються на субрахунку 201. Підприємства, що заготовляють сільськогосподарську продукцію для переробки, також відображають її вартість на цьому субрахунку.

Паливо виділяється в окрему групу матеріалів у зв'язку з його значною роллю в народному господарстві і великою питомою вагою в загальних витратах виробничих запасів на виробництво. Тому на субрахунку 203 «Паливо» обліковуються всі види пального і мастильних матеріалів – бензин за марками, гас, дизельне паливо, автол, солідол та ін.

Облік нафтопродуктів ведеться за їх видами і матеріально відповідальними особами. Пальне зі складу відпускається за лімітнозаборними картками, а підставою для списання пального на витрати виробництва є Обліковий лист тракториста-машиніста, Дорожний лист вантажного або легкового автомобіля.

На субрахунку 203 відображається також наявність та рух твердого палива (дров, вугілля, торфу), газу в балонах та іншого палива.

При списанні пального на автомобільному транспорті використовуються такі види норм витрат палива: лінійні норми, які регламентують витрати палива в процесі руху автомобіля; норми витрати палива на роботу спеціального обладнання, встановленого на автомобілях. [37, с. 261]

На субрахунку 204 «Тара й тарні матеріали» відображаються наявність і рух усіх видів тари, крім тари, яка використовується як господарський інвентар, а також матеріали й деталі, які використовують для виготовлення тари і її ремонту (деталі для збирання ящиків, бочкова клепка тощо). Матеріали, які використовуються для додаткового обладнання вагонів, барж, суден з метою забезпечення збереження відвантаженої продукції, не відносяться до тари і обліковуються на субрахунку 201 «Сировина й матеріали».

На субрахунку 205 «Будівельні матеріали» підприємства-забудовники відображають рух будівельних матеріалів, конструкцій і деталей, обладнання і комплектуючих виробів, які належать до монтажу, та інших матеріальних цінностей, необхідних для виконання будівельно-монтажних робіт, виготовлення будівельних деталей і конструкцій.

На субрахунку 205 «Будівельні матеріали» не враховується обладнання, яке не потребує монтажу: транспортні засоби, вільно розміщені верстати, будівельні механізми, сільськогосподарські машини, виробничий інструмент, вимірювальні та інші прилади, виробничий інвентар та інше. Витрати на придбання такого обладнання, що не потребує монтажу, відображаються безпосередньо на рахунок 15 «Капітальні інвестиції» у міру надходження їх на склад чи інше місце зберігання, експлуатації.

Устаткування й будівельні матеріали, що передані підряднику для монтажу й виконання будівельних робіт, списується з субрахунку 205 на рахунок 15 «Капітальні інвестиції» після підтвердження їх монтажу й використання.

На субрахунку 206 «Матеріали, передані в переробку» обліковуються матеріали, передані в переробку на сторону та які надалі включаються до складу собівартості отриманих з них виробів. Затрати на переробку матеріалів, які оплачуються стороннім організаціям, відображаються безпосередньо за дебетом рахунків, на яких ведеться облік виробів, що отримані з переробки. Аналітичний облік матеріалів, що передані в переробку, ведеться в розрізі, що забезпечує інформацію про підприємства-переробники і контроль за операціями з переробки і відповідними витратами. Передача матеріалів у переробку відображається тільки на субрахунках рахунку 20. [36, с. 214]

Субрахунок 207 «Запасні частини» – призначений для обліку придбаних чи виготовлених запасних частин, готових деталей, вузлів, агрегатів, які використовуються для проведення ремонтів, заміни зношених частин машин, обладнання, транспортних засобів, інструмента, а також автомобільних шин у запасі та обороті. Облік ведуть за номерами. При заміні вартість нових шин списують на витрати. Зняті шини, придатні для відновлення, оприбутковують в дебет субрахунку 207 «Запасні частини», а непридатні для відновлення – в дебет

субрахунку 209 «Інші матеріали». Шини, що були в експлуатації і підлягають відновленню, обліковують окремо від нових. Автомобільні шини, які знаходяться на колесах автомобілів, включені в ціну машини і обліковуються в складі основних засобів. [35, с. 236]

Для обліку матеріалів сільськогосподарського призначення застосовується субрахунок 208 “Матеріали сільськогосподарського призначення” , на якому сільськогосподарські підприємства відображають мінеральні добрива, засоби захисту рослин, біопрепарати, медикаменти. [37, с. 264]

На субрахунку 209 «Інші матеріали» обліковуються відходи виробництва (обрубки, обрізка, стружка тощо), невиправний брак, матеріальні цінності, одержані від ліквідації основних засобів, які не можуть бути використані як матеріали, паливо або запасні частини на цьому підприємстві (металобрухт, утиль), зношені шини тощо. [36, с. 215]

Аналітичний облік матеріалів у будівельних організаціях здійснюється за обліковою ціною, яка може бути відпускнуою ціною постачальника (без ПДВ), або за фактичною собівартістю матеріалів, якщо є можливість визначати її протягом місяця.

Синтетичний облік матеріалів здійснюється за фактичною собівартістю, яку визначають виходячи з витрат на придбання цих матеріалів, націнок (надбавок), комісійних винагород, сплачених посередницьким і стороннім організаціям, вартості послуг товарних бірж, витрат на транспортування, доставку і зберігання матеріалів, здійснених сторонніми організаціями [69].

Таблиця 2.2

Відображення операцій з вибуття матеріалів на рахунках бухгалтерського обліку

№ п/п	Зміст операції	Кореспонденція рахунків	
		Дебет	Кредит
1	3	3	4
Реалізація за плату (з наступною оплатою)			

Продовження таблиці 2.2

1	2	3	4
1.	Відвантажено матеріали покупцю і визнано дохід від реалізації (з ПДВ)	36	712
2.	Відображається податкове зобов'язання	712	641
3.	Списано собівартість реалізованих матеріалів	943	201,205,208,209
4.	Списується дохід від реалізації на фінансовий результат	712	791
5.	Списано собівартість реалізованих матеріалів на фінансовий результат	791	943
6.	Визначається фінансовий результат від реалізації:		
	Прибуток	791	44
	Збиток	44	791
7.	Надходження грошових коштів	31	36
З попередньою оплатою			
8.	Надійшли грошові кошти від покупця за придбані матеріали (з ПДВ)	311	681
9.	Відображається податкове зобов'язання	644	641
10.	Відвантажено матеріали покупцю і визнано дохід від реалізації (з ПДВ)	36	712
11.	Списано податкове зобов'язання	712	644
12.	Взаємозалік розрахунків	681	36
13.	Списано собівартість реалізованих матеріалів	943	20
14.	Списується дохід від реалізації на фінансовий результат	712	973
15.	Списано собівартість реалізованих матеріалів на фінансовий результат	791	943

1	2	3	4
16.	Визначається фінансовий результат від реалізації:		
	Прибуток	791	44
	Збиток	44	791
Безкоштовна передача			
17.	Списано собівартість матеріалів	949	201,205,208,209
18.	Відображається податкове зобов'язання	949	641
19.	списано на фінансовий результат витрати, пов'язані з безкоштовною передачею	793	976
20.	Визначається фінансовий результат від безкоштовної передачі (збиток)	44	791
Відпуск на виробництво			
21.	При використанні рахунків 8 класу	80	201,205,208,209
22.	При використанні рахунків 9 класу		
	для виробництва продукції	23	201,205,208,209
	для загальновиробничих потреб	91	201,205,208,209
	для адміністративних потреб	92	201,205,208,209
	для забезпечення збуту продукції	93	201,205,208,209
	для потреб обслуговуючих виробництв і господарств	94	201,205,208,209
23.	При використанні рахунків 8, 9 класу		
	Відносяться витрати матеріалів до відповідного економічного елемента	80	20
	Списано витрати відповідно до виду діяльності:		
	1) для загально - виробничих потреб	91	80
	2) для адміністративних потреб	92	80
	3) для забезпечення збуту продукції	93	201,205,208,209

1	2	3	4
	4) для потреб обслуговуючих виробництв і господарств	94	201,205,208,209
Внесок до статутного фонду			
24.	Передані матеріали в обмін на акції	14	20
25.	Нараховано ПДВ:	949	641
26.	Списується різниця між вартістю матеріалів і справедливою вартістю інвестицій	14	719
Нестача			
27.	Списано нестачу в межах норм природного убутку	91	201,205,208,209
28.	Списано нестачу понад норм природного убутку	947	201,205,208,209
29.	Для контролю відображається нестача у позабалансовому обліку	072	
30.	Нараховано ПДВ від суми нестачі, винні в якій не встановлені	949	641
31.	Списується нестача на винну особу	375	716
32.	Списується із позабалансового обліку нестача, винні в якій встановлені		072
33.	Отримано відшкодування завданого збитку	30,31,66	375
34.	Відображається ПДВ	716	641
35.	Відображається різниця в цінах	716	642
36.	Списано дохід від відшкодування збитків на фінансовий результат	716	791
37.	Списано витрати, пов'язані з нестачею на фінансовий результат	791	747,949

Отже, усі виробничі запаси, що знаходяться на підприємстві обліковуються на рахунках другого класу Плану рахунків бухгалтерського обліку активів,

капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій, зокрема матеріали відображаються на субрахунках рахунку 20 «Виробничі запаси».

У філії «Гадяцький райавтодор» переважну більшість складають сировина і матеріали, які обліковуються на субрахунку 201 «Сировина і матеріали» та 203 «Паливо». Також для обліку інших матеріалів підприємство використовує субрахунок 207 «Запасні частини».

2.4. Порядок відображення виробничих запасів у фінансовій звітності

Відповідно до чинного законодавства, підприємство має право вести облік та формувати фінансову звітність за національними чи міжнародними стандартами. Так, для організації та ведення обліку запасів бухгалтер філії «Гадяцький райавтодор» використовує норми, які затверджені у вітчизняному П(С)БО 9 [3].

Запаси є важливою статтею у фінансовій звітності підприємства. Зокрема, можливість вибору оцінки запасів та методу оцінки вибуття запасів впливає на балансову вартість запасів і собівартість реалізованої продукції. Вони, в свою чергу, впливають на інші статті фінансової звітності, такі як оборотні активи, необоротні активи, чистий дохід і прибуток. [40 с. 168].

Запаси зараховуються на баланс за первісною вартістю. Відображення в бухгалтерському обліку та фінансової звітності відбувається за найменшою з двох оцінок: первісною вартістю або чистою вартістю реалізації.

Оцінка вибуття запасів здійснюється за одним з п'яти методів (рисунок 2.4)

Рисунок 2.4 – Методи оцінки вибуття запасів

У примітках до фінансової звітності наводиться інформація про:

- а) методи оцінки запасів;
- б) балансову (облікову) вартість запасів у розрізі окремих класифікаційних груп;
- в) балансову (облікову) вартість запасів, які відображені за чистою вартістю реалізації;
- г) балансову (облікову) вартість запасів, переданих у переробку, на комісію, в заставу;
- д) суму збільшення чистої вартості реалізації, за якою проведена оцінка запасів. [40]

Однією з основних форм фінансової звітності яка відображає інформацію про запаси є Баланс. Згідно НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», затвердженого Наказом Міністерства фінансів України № 73 від 07.02.2013 р. баланс (звіт про фінансовий стан) – це звіт про фінансовий стан підприємства, який відображає на певну дату його активи, зобов'язання і власний капітал [1].

У статті «Запаси» відображається загальна вартість активів, які:

- утримуються для подальшого продажу в умовах звичайної господарської діяльності;
- перебувають у процесі виробництва з метою подальшого продажу готової продукції;
- утримуються для внутрішнього споживання під час виробництва продукції, виконання робіт і надання послуг, а також з метою управління підприємством, для збуту продукції та інших операцій звичайної діяльності. [40]

Якщо раніше в балансі окремо наводилася вартість виробничих запасів, незавершеного виробництва, готової продукції і товарів, то тепер такої докладності вже немає, і в балансі наводиться вартість всіх запасів в одному рядку (код 1100) загальною сумою. Тільки в тому випадку, якщо докладна інформація про вартість перелічених вище видів запасів є суттєвою, відповідні додаткові статті (коди 1101 — 1104) має бути відображено в балансі. При цьому до підсумку балансу додаткові статті не включаються [39].

Іншою формою фінансової звітності є Звіт про фінансові результати. У звіті про фінансові результати підприємства у статті «Інші операційні витрати» (рядок 2180) відображається:

- собівартість реалізованих виробничих запасів, необоротних активів, утримуваних для продажу, та групи вибуття;
- відрахування на створення резерву сумнівних боргів і суми списаної безнадійної дебіторської заборгованості;
- втрати від знецінення запасів;
- втрати від операційних курсових різниць;
- визнані економічні (фінансові) санкції;
- відрахування для забезпечення наступних операційних витрат, а також усі інші витрати, що виникають в процесі операційної діяльності підприємства (крім витрат, що включаються до собівартості продукції (товарів, робіт, послуг)) [40].

Бухгалтерська фінансова звітність є важливою ланкою, яка узагальнює результати обліку. Цей документ має достовірно відображати всі дані про фінансово-майновий стан підприємства, тому що цю інформацію можуть використовувати зовнішні користувачі. А також правильність є вагомим аргументом при прийнятті управлінських рішень.

РОЗДІЛ 3 АНАЛІЗ ВИКОРИСТАННЯ ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ НА ПІДПРИЄМСТВІ «ГАДЯЦЬКИЙ РАЙАВТОДОР»

3.1 Мета, завдання, об'єкти та джерела інформації контролю виробничих запасів

Метою аудиту виробничих запасів – є перевірка достовірності інформації про виробничі запаси аудитором, яка використовується у нормативних документах: таких як фінансова звітність та інших.

Для задоволення потреб користувачів в отриманні повної, правдивої та неупередженої інформації щодо виробничих запасів аудиторі необхідно виконати такі основні завдання для досягнення вказаної мети:

- здійснення контролю за дотриманням чинного законодавства щодо операцій з виробничими запасами;
- встановлення правильності визнання активів запасами згідно з П(С)БО № 9 "Запаси";
- перевірка дотримання підприємством облікової політики щодо відображення запасів в обліку та звітності;
- перевірка правильності формування первісної вартості запасів;
- дослідження стану складського господарства запасів;
- встановлення повноти і правильності відображення в бухгалтерському обліку надходження запасів за їх каналами;
- підтвердження (спростування) доцільності вибору підприємством методу списання запасів на витрати підприємства;
- перевірка дотримання встановлених нормативів використання запасів на виробництво;
- перевірка правильності віднесення вартості запасів, використаних на виробництво;
- перевірка правильності та своєчасності відображення виробничих запасів в бухгалтерському обліку та фінансовій звітності;

– дослідження протизаконних дій, пов'язаних із рухом виробничих запасів, суттєвих порушень і помилок у бухгалтерському обліку та звітності.[55]

Джерелами інформації контролю виробничих запасів є:

– баланс підприємства ф.1 – містить інформацію про активи підприємства, в тому числі й про виробничі запаси;

– реєстри синтетичного обліку товарно-матеріальних цінностей, а саме: головна книга – відображаються рахунки бухгалтерського обліку, які використовуються компанією за звітний рік, дані використовуються при складанні річної фінансової звітності; відомості руху, і т.д.;

– аналітичні реєстри обліку, а саме: відомості; звітність матеріально-відповідальних осіб «Звіт про рух товарів і тари на складі»;

– картки складського обліку (типова форма М-12) – заповнюються при руху матеріалів по складу, ведуть по кожному номенклатурному номеру матеріалу;

– накладні – витрати на виробництво продукції;

– рахунки-фактури – інформація про товари чи послуги, яка надається покупцеві продавцем (кількість, вартість).

Для правильної організації проведення аудиту виробничих запасів необхідно дотримуватись певних етапів (рис. 3.1).

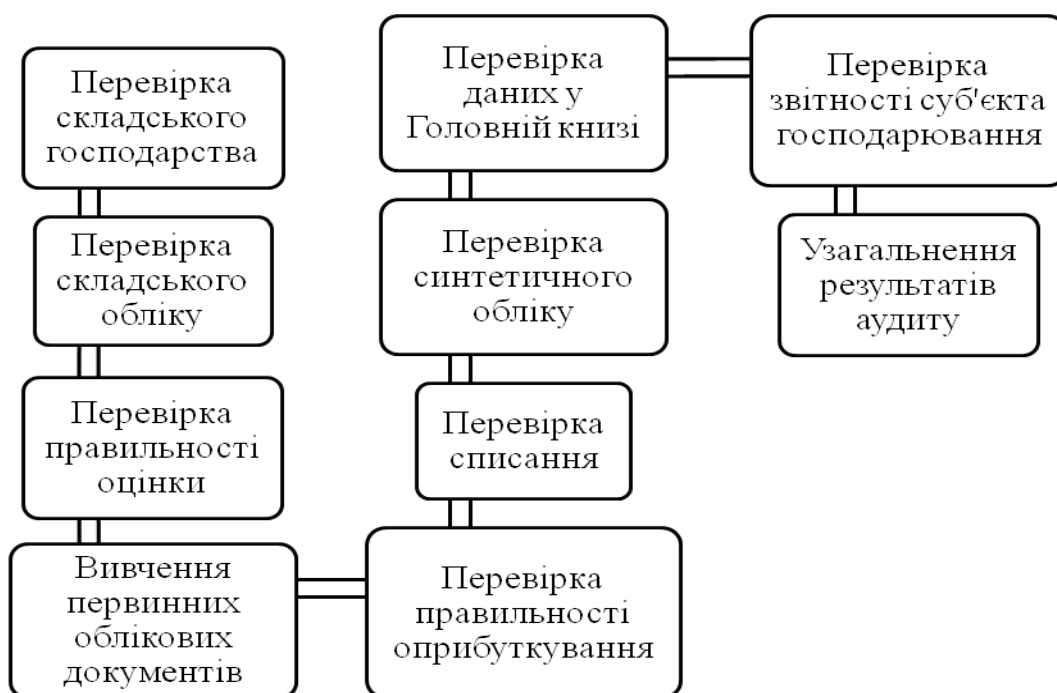

Рисунок 3.1 – Етапи проведення аудиту виробничих запасів

Скрипник М.І. вважає, що проводити суцільну перевірку недоцільно – це потребує великих матеріальних і трудових затрат. Тому бажано перевірити й оцінити систему внутрішнього контролю та обліку на підприємстві, залежно від отриманих результатів, розширювати сукупність досліджень чи навпаки, довіритися даним клієнта і провести лише деякі перевірочні процедури, щоб підтвердити довіру до інформації системи внутрішнього контролю [56, с. 382].

На початковій (організаційній) стадії аудиту, аудитор проводить ознайомлення з бізнесом клієнта, оцінює вплив на діяльність підприємства зовнішніх та внутрішніх факторів його діяльності з метою оцінки властивого ризику. Наступною процедурою є оцінка системи внутрішнього контролю суб'єкта господарювання що є метою встановлення величини ризику контролю. Від величини властивого ризику та ризику контролю залежить ризик не виявлення, на який може впливати аудитор шляхом планування відповідної кількості аудиторських процедур. Відповідно, наступним кроком аудитора є складання плану проведення аудиту, в якому зазначається перелік етапів аудиту, склад аудиторських процедур за кожним етапом, виконавець процедур та період перевірки.[55]

Розглянемо перелік аудиторських процедур виробничих запасів:

1. Перевіряємо залишки виробничих запасів з даними головною книгою з залишками в облікових регістрах.

2. Перевірка наявності договорів про повну матеріальну відповідальність.

3. Перевіряємо дотримання строків, документального оформлення та відображення в обліку результатів проведення інвентаризації виробничих запасів.

4. Перевірка даних договору, документів на оплату, прибуткових накладних, інших супровідних документів з даними відображеними у аналітичному та бухгалтерському обліку.

5. Перевіряємо відповідності прибуткових та видаткових накладних із записами журналу реєстрації.

6. Перевірка формування первісної вартості товарно-матеріальних цінностей при надходженні.

7. Перевіряємо своєчасність оприбуткування виробничих запасів.

9. Перевірка документального оформлення та відображення в обліку результатів переоцінки товарно-матеріальних цінностей.

10. Перевіряємо документальне оформлення товарно-матеріальних цінностей, які знаходяться на відповідному зберіганні.

11. Перевірка документального оформлення запасів, які знаходяться в дорозі.

12. Перевіряємо документальне оформлення, відображення в обліку та незмінності методу оцінки вибуття товарно-матеріальних цінностей.[55]

Отже, аудит виробничих запасів є важливим так як дає змогу перевірити правильність даних на підприємстві. Аудит запасів призначений для контролю за дотриманням чинного законодавства щодо операцій з виробничими запасами, також встановлює повноту і правильність відображення в бухгалтерському обліку надходження запасів. Досліджується стан складського господарства запасів.[41]

3.2. Аналіз динаміки, складу і структури виробничих запасів

Показники динаміки і структури виробничих запасів підприємства досліджують за допомогою горизонтального і вертикального аналізу даних балансу.

Як стверджує Т. В. Момот, вертикальний аналіз показує структуру майна підприємства, показники структури розраховуються у відсотках до валюти балансу [58]. Горизонтальний аналіз показників використовується при побудові таблиць, у яких додається графа відхилення показників (зростання чи зниження). За допомогою горизонтального аналізу можна порівняти абсолютні величини за статтями балансу вартості активів за два і більше суміжних періоди (початок і кінець місяців, кварталів, років). Порівняння можна здійснювати за допомогою:

– визначення відхилення показників за абсолютними величинами, тобто на скільки порівнювана величина більша або менша за ту, з якою порівнюють, та розрахунку абсолютної швидкості динаміки;

– відносних показників, тобто на скільки відсотків (разів) порівнювана величина більша або менша за ту, з якою порівнюють, і який середній темп зміни величини показника. [57]

Вертикальний аналіз — це структурний аналіз абсолютних величин балансу, який дає змогу за даними відносних величин вивчити структуру активів, тобто частку (відсоток) окремих їх видів у загальній сумі розділів та в цілому за балансом. Перевагою цього виду аналізу є можливість зіставлення вираженої у відсотках структури показників одного звітного періоду з іншими незалежно від зміни їх розмірів. Вивчаючи ту чи іншу сукупність показників у різні періоди, можна спостерігати в які об'єкти було вкладене майно і ті зміни, які відбуваються в його структурі. Структурні зрушення дають змогу вивчити внутрішні негативні і позитивні зміни, які відбуваються на підприємстві з його активами. [57]

Основні завдання аналізу виробничих запасів полягають у: оцінюванні загальної суми запасів і їх динаміки; визначенні питомої ваги запасів в обсязі оборотних коштів; визначенні структури запасів за основними групами; визначенні ефективності їх використання. Розглянемо склад і динаміку запасів підприємства. Початкові дані для аналізу містяться в примітках до фінансової звітності підприємства і наведені в таблиці 3.1. [49]

Таблиця 3.1

Аналіз складу і динаміки запасів філії «Гадяцький райавтодор» за 2019–2020 рр.

Показник	2019 р. тис. грн.	2020 р. тис. грн.	Відхилення 2020/2019 рр.
1	2	3	4
Сировина і матеріали	453 440	416 661	-36 779
Паливо	187 614	295 493	107 879
Запасні частини	12 546	13 346	800
МШП	13 865	-	-13 865
Незавершене виробництво	-	604 744	604 744
Разом	667 465	1 330 244	662 779

Загальна величина запасів зростає, у 2020 р. обсяг збільшився на 662 779 тис. грн. При цьому у 2020 р. збільшення відбулося головним чином за рахунок палива, запасних частин і незавершеного виробництва. Зменшилися в обсязі сировина і матеріали – на 36 779 тис. грн. та малоцінні швидкозношуючі предмети – на 13 865 тис. грн.

Розглянемо та проведемо аналіз структури запасів підприємства (таблиця 3.2).

Таблиця 3.2

Аналіз складу і структури запасів філії «Гадяцький райавтодор» за 2019–2020 рр.

Показник	2019 р.		2020 р.	
	тис. грн.	пит. вага, %	тис. грн.	пит. вага, %
1	2	3	4	5
Сировина і матеріали	453 440	67,93	416 661	31,32
Паливо	187 614	28,10	295 493	22,21
Запасні частини	12 546	1,87	13 346	1
МШП	13 865	2,07	-	-
Незавершене виробництво	-	-	604 744	45,46
Разом	667 465	100	1 330 244	100

Розглянемо склад виробничих запасів філії «Гадяцький райавтодор» за 2019-2020 рр. на рисунку 3.2 та рисунку 3.3

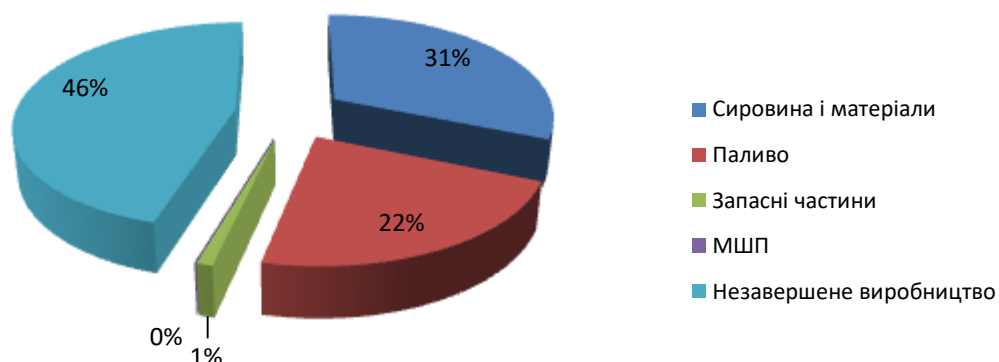

Рисунок 3.2 – Склад виробничих запасів філії «Гадяцький райавтодор» за 2020 рік

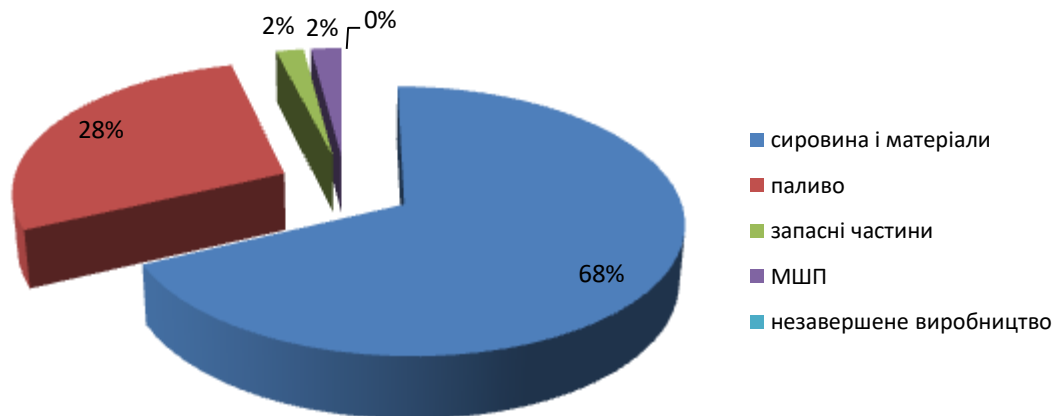

Рисунок 3.3 – Склад виробничих запасів філії «Гадяцький райавтодор» за 2019 рік

Протягом аналізованого періоду основну частку запасів у 2019 р. займали сировина і матеріали - 67,93%, у 2020 р. – незавершене виробництво із 45,46%. На 2019 р. питома вага незавершеного виробництва була відсутня, тому що в цьому році не було такого показника у запасах, але у 2020 р. з'являється і становить 45,46%. Зникла частка малоцінних швидкозношуваних предметів, у 2019 р. становила 2,07%. У 2020 р. значно зменшилася питома вага сировини і матеріалів на 36,61%. Частка палива та запасних частин незначно коливається.

3.3. Аналіз ефективності використання виробничих запасів на підприємстві

Запаси важливі для підприємства, тому що вони забезпечують ресурсами виробничі процеси. Для ефективної діяльності підприємств запаси повинні бути оптимальними, адже накопичення їх значного обсягу призводить до замороження коштів на тривалий строк, зниження їх ліквідності, зростання витрат на утримання, а їх нестача – до простоїв виробництва, незадоволення вимог споживачів, а отже, і зниження конкурентних переваг. Від характеру, обсягів, якості матеріальних ресурсів та їх запасів і рівня управління ними залежить

конкурентоспроможність підприємств, масштаби виробництва і ефективність діяльності.[59]

Раціональне використання виробничих ресурсів кожного виробництва є обов'язковою умовою не тільки подальшого розвитку, а й самого існування підприємств. Проведення комплексного аналізу виробничих ресурсів можливе у трьох напрямках:

Перший напрямок – це аналіз впливу укрупнених факторів (або факторних показників) спочатку на обсяг виробництва та реалізації, а потім (з використання показників рівнів рентабельності) у вигляді визначення такого впливу на прибуток.

Другий напрямок полягає у виявленні впливу більш деталізованих факторних показників на прибуток на основі попереднього проведення відповідних математичних перетворень.

Третій напрямок – це економічний аналіз впливу техніко-економічних факторів на використання виробничих ресурсів та прибуток підприємств, тобто техніко-економічний аналіз [10].

Мета аналізу виробничих запасів – економія використання ресурсів, а також раціональне використання, що неодмінно покращить фінансове становище підприємства.

Для того, щоб забезпечити збільшення обсягів виробництва і прибутку – потрібно зменшити собівартість виробництва. Аби досягти дану мету потрібно детально розглянути стан використання запасів за такими напрямками:

- оцінка матеріальної забезпеченості процесу виробництва підприємства сировиною і матеріалами;
- оцінка ефективності використання запасів.

За думкою Н. Б. Кащена потрібно виконати наступні завдання:

- визначення ступеня виконання плану і динаміки розвитку показників за загальним обсягом, складом, структурою та асортиментом;
- виявлення причин зміни показників і їх кількісного вимірювання;
- оцінки впливу чинників, пов'язаних зі зміною запасів, на обсяги виробництва і реалізації продукції, собівартість виробництва і прибуток; пошуку

внутрішніх резервів зростання обсягів виробництва за рахунок поліпшення використання сировини і матеріалів [65].

Виділяють декілька основних напрямів аналізу: аналіз виконання плану постачання матеріалів, аналіз стану матеріалів та аналіз використання матеріалів [64].

Існують основні напрями аналізу виробничих запасів, які ми можемо побачити на (рисунок 3.4).

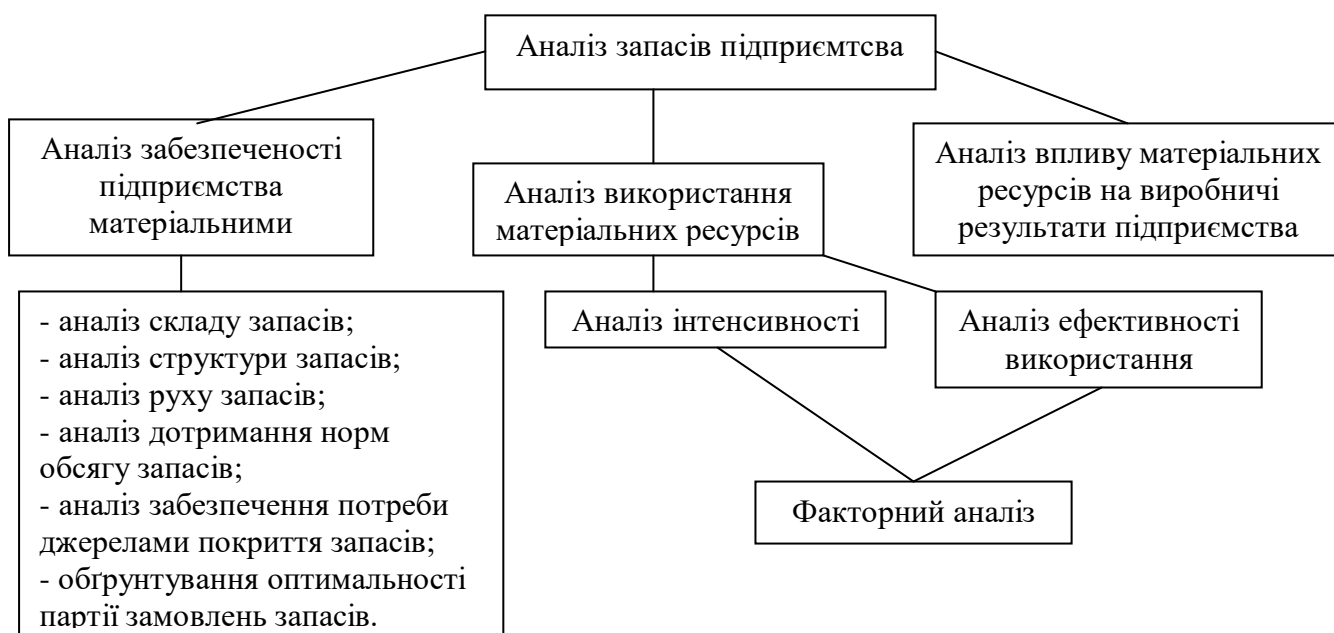

Рисунок 3.4 – Основні напрями аналізу виробничих запасів

Для аналізу інтенсивності використання виробничих запасів підприємства використовують показники: коефіцієнт обіговості, коефіцієнт закріплення, тривалість одного обігу. [65]

Оборотність - один з важливих показників ефективності діяльності, який впливає на інші кількісні та якісні показники роботи підприємств - оборот, витрати обігу, прибуток і рентабельність, фінансовий стан. Вона характеризує ефективність використання оборотних коштів (чим менше днів, протягом яких реалізуються запаси, тим ефективніше використовуються оборотні кошти вкладені в них) [66].

Цей коефіцієнт показує скільки разів поповнювалися запаси філії протягом звітного року, і обчислюється за такою формулою:

$$\text{Коз} = \text{СРП} : \text{СРЗ} \quad (3.1)$$

де, СРП – собівартість реалізованої продукції;

СРЗ – середній розмір запасів.

У таблиці 1.1 (Таблиця 1.1. Основні показники фінансово-господарської діяльності філії «Гадяцький райавтодор») ми розраховували даний показник, і результати вийшли такі: у 2019 р. 53,22 обороти, а в 2020 р. 8,52 обороти, що на 44,7 обороти зменшилося порівняно із попереднім роком.

Коефіцієнт закріплення виробничих запасів є оберненим до коефіцієнта обіговості, він показує вартість матеріалу на одну гривню чистого прибутку. Чим менший цей показник, тим краща ефективність використання запасів. Даний коефіцієнт показує тривалість обігу, протягом якого виробничі запаси перетворюються в кошти. Його визначають за такою формулою:

$$\text{Чоз} = \text{T} : \text{Коз}, \quad (3.2)$$

де Т – кількість днів за яку обчислюється оборотність (при цьому вважається, що місяць дорівнює 30 дням, квартал - 90, півріччя - 180 і рік - 360)

Тепер, коли у нас відомі коефіцієнти оборотності запасів, можемо розрахувати коефіцієнт закріплення виробничих запасів:

$$\text{Чоз} = 360 \div 53,22 = 6,76 - \text{ за 2019 р.} \quad (3.3)$$

$$\text{Чоз} = 360 \div 8,52 = 42,25 - \text{ за 2020 р.} \quad (3.4)$$

За результатами розрахунку можемо сказати, що краща ефективність підприємства була в 2019 році, тому що тоді показник становив 6,76

Ефективність використання матеріальних ресурсів можна визначити за допомогою за допомогою таких показників:

- матеріаломісткість продукції;

- матеріаловіддача;
- коефіцієнт використання запасів;
- коефіцієнт оборотності (кількість оборотів);
- тривалість обороту. [65]

За допомогою матеріаломісткість продукції можна побачити скільки йде матеріальних витрат на кожен гривню виготовленої продукції.

Визначається за такою формулою:

$$M_m = MB : GP \quad (3.5)$$

де MB – матеріальні витрати;

GP – вартість виготовленої продукції.

За даними фінансового звіту філії «Гадяцький райавтодор» поррахуємо вищезгаданий показник:

$$M_m = 4\,556\,661 \div 8\,511\,012 = 0,53 - 2020 \text{ р.} \quad (3.6)$$

$$M_m = 28\,736\,311 \div 32\,089\,002 = 0,89 - 2019 \text{ р.} \quad (3.7)$$

Матеріаловіддача дозволяє оцінити зміни фактичного рівня використаних ресурсів у порівнянні з попередніми періодами та виявити резерви збільшення обсягів виробництва. Цей показник характеризує ефективність використаних предметів праці, тобто показує, скільки вироблено продукції з одиниці витрачених матеріальних ресурсів (сировини, матеріалів, палива, електроенергії тощо). [65]

Цей показник є обернений до матеріаломісткості та розраховується за такою формулою:

$$M_b = GP : MB \quad (3.8)$$

де, MB – матеріальні витрати;

ГП – вартість виготовленої продукції.

Знаючи формулу – розрахуємо матеріаловіддачу:

$$Mв=8\ 511\ 012\div4\ 556\ 661=1,86 - 2020\ \text{рік} \quad (3.9)$$

$$Mв=32\ 089\ 002\div28\ 736\ 311=1,11 - 2019\ \text{рік} \quad (3.10)$$

Також важливим узагальнюючим показником є коефіцієнт використання запасів, який визначається як співвідношення суми фактичних матеріальних витрат до величини матеріальних витрат, виходячи з планової калькуляції і фактичного обсягу випуску продукції. [65]

Тепер розрахуємо коефіцієнт оборотності запасів (коефіцієнту інтенсивності використання), який визначається за такою формулою:

$$k_o = СВ : З \quad (3.11)$$

де, СВ – собівартість реалізованої за звітний період продукції;

З – вартість виробничих запасів.

$$k_o=8\ 511\ 012\div1\ 330\ 244=6,39 \text{ (оборотів за 2020 р.)} \quad (3.12)$$

$$k_o=32\ 089\ 002\div667\ 465=48,07 \text{ (оборотів за 2019 р.)} \quad (3.13)$$

І останнім показником, якого ми розрахуємо є - тривалість обороту запасів, він характеризує стан виробничих запасів суб'єкта господарювання.

Для того, щоб його знайти потрібно скористатися наступною формулою:

$$T_o = З_{сер} \times Д \times ЧД \quad (3.14)$$

де $З_{сер}$ – середньорічна вартість виробничих запасів;

Д – число днів в аналізованому періоді;

ЧД – розмір чистого доходу від реалізованої продукції.

Давайте подивимося яке значення цього показника на філії «Гадяцький райавтодор»:

$$T_o = 603\,006 \times 360 \times 31\,982\,639 = 6,94 \text{ (днів за 2019 р.)} \quad (3.15)$$

$$T_o = 998\,854,50 \times 360 \times 8\,741\,464 = 3,14 \text{ (днів за 2020 р.)} \quad (3.16)$$

До шляхів підвищення ефективності використання виробничих запасів на підприємстві можна віднести:

- впровадження економічно обґрунтованих норм запасу;
- прискорення науково-технічного прогресу, упровадженням прогресивної техніки і технології;
- розвиток стандартизації, уніфікації, типізації;
- комплексну механізацію й автоматизацію вантажно-розвантажувальних робіт на складах;
- вдосконалювання форм організації промислового виробництва, застосування дешевих конструктивних матеріалів [56].

Причиною поганого фінансового становища підприємства є: нестача чи надлишок запасів (рисунок 3.5)

Рисунок 3.5 – Наслідки надлишків та нестач запасів

За допомогою аналізу ефективності використання виробничих запасів можна покращити та досягти високого рівня виробництва на підприємстві. За допомогою аналізу є можливість покращити управлінські рішення, що в свою чергу дозволить мінімізувати втрати від утримання надлишкових запасів; уможливить вивільнення значної частини коштів та дасть змогу покращити результати фінансово-економічної діяльності.

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

Під час написання дипломної роботи було розглянуто теоретичні основи обліку виробничих запасів, характеристику економічних показників та аналіз використання виробничих запасів філії «Гадяцький райавтодор». Тепер можна зробити такі висновки:

Досліджено основи обліку виробничих запасів, аналіз основних економічних показників та аналіз використання виробничих запасів і виявлено, що виробничі запаси класифікуються за видами, за умовами зберігання та за вихідною сировиною. За П(С)БО 9 «Запаси» встановлена оцінка запасів при надходженні, вибутті та на дату балансу. Встановлено, що суть економічних показників підприємства полягає у дослідженні економічних явищ і процесів, зокрема прибутковість та конкурентоспроможність. За допомогою таких показників: матеріаломісткість, матеріаловіддача, коефіцієнт оборотності та тривалість обороту – можна визначити ефективність використання виробничих запасів, та за допомогою управлінських рішень покращити фінансове становище підприємства.

Розглянуто завдання обліку запасів, і виявлено, що основними завданнями є: правильна документація із усіх операцій руху запасів; контроль прийому та заготівлею матеріальних запасів, дотримання стандартів запасів, відпуск матеріальних запасів та їх використання; одержання інформації про залишки матеріальних запасів, а також виконання плану матеріально-технічного постачання; контроль за зберіганням виробничих запасів; правильне і своєчасне спостереження запасів, які використовуються суб'єктом господарювання; вчасний розрахунок фактичної собівартості запасів та виявлення її відхилення від облікової ціни.

Надано організаційно-управлінську структуру підприємства «Гадяцький райавтодор» і визначено, що філія не є юридичною особою, тому що являється відособленим підрозділом. На філії «Гадяцький райавтодор» притаманна лінійно-функціональна організаційна структура управління. За бухгалтерію відповідає бухгалтерія на чолі з головним бухгалтером. Філію «Гадяцький райавтодор»

очолює директор. Він у межах компетенції, має право: організувати оперативно-господарську діяльність Філії відповідно до завдань підприємства; приймати на роботу і звільняти за погодженням з ДП «Полтавський облавтодор» головного інженера, головного бухгалтера та інших працівників, які відносяться до основної та обліково-контрольної номенклатури; видавати накази, розпорядження; розподіляти обов'язки між працівниками. Також директор несе персональну відповідальність за своєчасність розрахунків з дебіторами і кредиторами, розрахунків з бюджетом і позабюджетними фондами, своєчасність виплати з/п працівникам; за результати фінансово-господарської діяльності та стан охорони праці.

Розглянуто первинний облік виробничих запасів, де усі надходження та вибуття матеріалів мають бути правильно документально оформлені. Основними типовими документами з оприбуткування та видачі матеріалів є накладні, товарно-транспортні накладні, прибуткові ордери, акти про приймання матеріалів тощо.

Розглянуто синтетичний та аналітичний облік виробничих запасів в результаті чого виявлено, що на філії «Гадяцький райавтодор» синтетичний облік запасів ведуть на рахунку 20 «Виробничі запаси». Аналітичний облік матеріалів у будівельних організаціях здійснюється за обліковою ціною, яка може бути відпускнуою ціною постачальника (без ПДВ), або за фактичною собівартістю матеріалів, якщо є можливість визначати її протягом місяця.

Основними завданнями бухгалтерського обліку виробничих запасів є – правильне і своєчасне оформлення всіх операцій, пов'язаних з рухом виробничих запасів; контроль за дотриманням на підприємстві нормальної заготівлі та витрачання матеріалів; контроль за надходженням, заготівлею, зберіганням та відпуском запасів; отримання точних даних про залишки матеріалів на складі та у виробничих підрозділах; правильне і своєчасне становлення цінностей, які не застосовуються на підприємстві і підлягають реалізації; своєчасне визначення фактичної собівартості матеріальних цінностей і виявлення її відхилення від планових цін. Виробничі запаси класифікуються за такими ознаками: за видами, умовами зберігання і вихідною сировиною.

Суть аналітичного бухгалтерського обліку матеріалів полягає в тому, що на кожний вид матеріальних цінностей відкривається аналітичний рахунок, в якому об'єкти обліку відображаються за їх кількістю і сумою вартості. Для звірки даних складського і аналітичного обліку здійснюється періодична оцінка за обліковими цінами кількісних залишків за даними складського обліку на визначену дату і зіставляти одержані загальні суми з сумою залишку за обліковими цінами вартісного аналітичного обліку.

Запаси можуть вибувати з підприємства у таких випадках: реалізація за плату, безкоштовна передача; відпуск на виробництво, внесок до статутного фонду, нестача, виявлена в результаті інвентаризації. Облік використання матеріалів організовується залежно від особливостей сировини, матеріалів і напівфабрикатів, технологічного процесу виробництва й характеру виникаючих втрат. Для контролю за використанням матеріалів у виробництві застосовуються такі основні методи: документальне оформлення відхилень від норм, облік розкрою за партіями та інвентаризація (інвентарний метод).

Для визначення, забезпеченості підприємства виробничими запасами потрібно: вивчити порядок розрахунку й обґрунтованості договорів на поставку матеріальних ресурсів, умови поставок, визначити характер виробничих матеріальних запасів і зміну їх структури, перевірити обґрунтованість норм виробничих запасів і по требу в матеріальних ресурсах, виявити можливості зниження виробничих запасів і потреби в матеріальних ресурсах, накреслити заходи щодо зниження понаднормативних і зайвих запасів матеріалів.

Проведено дослідження аналізу використання виробничих ресурсів філії «Гадяцький райавтодор», і за результатами можемо порекомендувати: приймати відповідні рішення щодо своєчасного погашення кредиторської заборгованості; зменшувати витрати підприємства, зокрема: валовий збиток, збиток від операційної діяльності, збиток до оподаткування, чистий збиток; збільшити чистий дохід (виручку від реалізованої продукції); підвищувати попит на готову продукцію; зменшити собівартість продукції.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ЛІТЕРАТУРНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні»: Закон України від 16 липня 1999 р. №996-XIV / Верховна Рада України. URL: zakon.rada.gov.ua/go/996-14 (дата звернення: 25.05.2021).
2. Закон України «Про аудиторську діяльність» від 22.04.1993 № 3125-XII в редакції Закону від 05.04.2015, підстава 191-19 // Офіційний веб-сайт Верховної Ради України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws>. (дата звернення: 25.05.2021).
3. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 «Запаси»: Затверджене наказом Міністерства фінансів України від 20.10.1999 № 246 в редакції Положення від 01.01.2015 // Офіційний веб-сайт Верховної Ради України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0751-99> (дата звернення: 25.05.2021).
4. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку в державному секторі 123 “Запаси” [Електронний ресурс] – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1019-10> (дата звернення: 25.05.2021).
5. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 2 “Запаси” – IAS/ Офіційний сайт Міністерства фінансів України – [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/929_021 (дата звернення: 25.05.2020).
6. Положення (стандартом) бухгалтерського обліку 16 «Витрати».
7. Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку запасів, затверджені наказом Міністерства фінансів України від 10.01.07 року № 2 // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://dtkt.com.ua/show/2cid04693.html> (дата звернення: 25.05.2020).
8. Бержанір І. А. Проблеми та напрями вдосконалення обліку виробничих запасів / І. А. Бержанір, Т. А. Демченко, А. А. Кістол // Економічний простір. - 2016. - № 107. - С. 161-168.
9. Бруханський, Р. Ф. Бухгалтерський облік [Текст] : підручник / Р. Ф. Бруханський. - Тернопіль : ТНЕУ, 2016. - 480 с.

10. Економічна сутність поняття виробничі запаси / А. В. Дмитренко, І. В. Балабась // Економіка і регіон. - 2016. - № 2. - С. 149-152.
11. Коваль Н. І. Сутність виробничих запасів як економічної категорії: обліковий та управлінські аспекти / Н. І. Коваль // Економіка. Фінанси. Менеджмент: актуальні питання науки і практики. - 2017. - № 7. - С. 93-105.
12. Рабокoнь Ю.С., Томчук Е.Ф. Аналіз ефективності використання запасів на підприємстві, Вінницький національного аграрний університет, 2019. С. 76-86. (1 розділ)
13. Круковська, О. В. Удосконалення обліку, інвентаризації та контролю наявності та руху виробничих запасів на підприємствах [Текст] / О. В. Круковська // Інвестиції : практика та досвід. – 2018. – № 7. – С. 58-61.
14. Кудіна, О. М. Процесний підхід до організації обліку виробничих запасів підприємства [Текст] / О. М. Кудіна // Інноваційна економіка. – 2015. – № 1. – С. 220-226.
15. Скрипник М.І. Удосконалення організації і методики аудиту виробничих запасів на підприємстві / М.І. Скрипник, О.О. Григоревська, Н.Й. Радіонова // Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу. – 2016. – Вип. 2–3(35). – С. 378–398.
16. Фабіянська В.Ю. Аудит виробничих запасів: організаційні та методичні аспекти / В.Ю. Фабіянська, О.Г. Пацар // Ефективна економіка. – 2017. – № 4.
17. Сирцева С.В. Облік запасів за національними та міжнародними стандартами бухгалтерського обліку: порівняльний аспект / С.В. Сирцева, А.С. Криклива, Р.О. Співаченко // Глобальні та національні проблеми економіки: зб. наук. праць Миколаївського національного університету ім. В.О. Сухомлинського. – 2015. – Вип. 5. – С. 1031–1035.
18. Макаренко А.П. Аудит: навч.метод. посібник / А.П. Макаренко, Т.О. Меліхова, Г.М. Бескоста. — Запоріжжя: ЗДІА, 2016. — 184 с.
19. Макаренко А.П. Організація і методика аудиту: навч. метод. посібник. / А.П. Макаренко, Т.О. Меліхова, Г.М. Бескоста. — Запоріжжя: ЗДІА, 2015. — 190 с.

20. Меліхова Т.О. Розробка програми аудиту виробничих запасів для підвищення фінансової безпеки підприємства / Т.О. Меліхова, Н.С. Ніко лаєнко // Економіка та держава. — 2017. — № 1. — С. 51—55.
21. Подмешальська Ю.В. Бухгалтерський облік: навч. метод. посібник/ Ю.В. Подмешальська, Т.О. Меліхова, Н.С. Чакалова. — Запоріжжя: ЗДІА, 2017. — 400 с.
22. Роєва, О. С. Проблемні питання визначення економічної сутності виробничих запасів [Текст] / Ольга Сергіївна Роєва // Економічний аналіз. – 2017. – Т. 27. – С. 224-229.
23. Круковська, О. В. Удосконалення обліку, інвентаризації та контролю наявності та руху виробничих запасів на підприємствах [Текст] / О. В. Круковська // Інвестиції : практика та досвід. – 2018. – № 7. – С. 58-61.
24. Коваль Н. І. Сутність виробничих запасів як економічної категорії: обліковий та управлінські аспекти / Н. І. Коваль // Економіка. Фінанси. Менеджмент: актуальні питання науки і практики. - 2017. - № 7. - С. 93-105.
25. Сиротюк Г. Методичні особливості аудиту виробничих запасів Г. Сиротюк, К. Сиротюк // Вісник Львівського національного аграрного університету. Серія : Економіка АПК. - 2015. - № 22(1). - С. 92-97.
26. Кононова О.Є. Організація бухгалтерського обліку: Навч. посібник.— Дніпро: ДВНЗ ПДАБА, – Вена.: Premier Publishing s.r.o. Vienna, 2018. – 102 с.
27. Марія Світенюк, Підприємництво, господарство і право, Чернігівський національний технологічний університет, 2019. С. 109 – 113. (1 розділ)
28. Бухгалтерський облік: у схемах і таблицях: навч.посібник / [Зінченко О.В., Радіонова Н.Й., Хаустова Є.Б. та ін.]; під заг. ред. М. І. Скрипник. – Київ: «Центр учбової літератури», 2017. – 340 с. (2 розділ)
29. Облік виробничих запасів і аналіз ефективності їх використання [монографія] / О. М. Шпирко, С. М. Семенова. – Київ: ВД «Артек», 2018. – 239 с. (2 розділ, 1 пункт)
30. Гудзь Н. В. бухгалтерський облік. 2-е вид., перероб. і доп. [текст] Навч. посіб. / Н. В. Гудзь, П. Н. Денчук, Р. В. Романів. – К.: «Центр учбової літератури», 2016. С. 424. (2 розділ, 1 пункт)

31. Бухгалтерський облік : навч. посібник / Т.В. Давидюк, О.В. Манойленко, Т.І. Ломаченко, А.В. Резніченко. – Харків, Видавничий дім «Гельветика», 2016. – 392 с. (2 розділ)
32. Документальне оформлення надходження та витрачання виробничих запасів [монографія] / Губарик, Касярум (2 розділ, п.2.2)
33. Степаненко О.І. Побудова процесу документування виробничих запасів: організаційний аспект. 2019. № 1 (63). С. 229 – 239. (2 роздвл, п. 2.2)
34. Іванченко Н.М. Організаційні аспекти обліку виробничих запасів на підприємстві. Київ: Національна академія статистики, обліку та аудиту. С. 132 – 134.(2 розділ, п. 2.3, 11)
35. Фінансовий облік 1: підручник / Я.П. Іщенко, О.А. Подолянчук, Н.І. Коваль. Вінниця: Видавництво ФОП Кушнір Ю. В. 2020. – 496 с. (2 розділ, п.2.3, 14)
36. Бухгалтерський облік : навч. посібник / Т.В. Давидюк, О.В. Манойленко, Т.І. Ломаченко, А.В. Резніченко. – Харків, Видавничий дім «Гельветика», 2016. – 392 с. (2 розділ, п.2.3, 13)
37. Фінансовий та управлінський облік за національними стандартами: Підручник / М. Ф. Огійчук, В. Я. Плаксієнко, М. І. Беленкова та ін. / За ред. проф. М. Ф. Огійчука. – 7-ме вид., перероб. і допов. – К. : Алерта, 2016. – 521 с. (2 розділ, п.2.3, 12)
38. Бухгалтерський облік: навч. посіб. / Н. Є. Скоробогатова. – Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, В-во «Політехніка», 2017. – 248 с. (2 розділ)
39. Зевакова А.О. Особливості методів оцінки вибуття запасів. Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством : Матеріали III Всеукраїнської науково-практичної конференції. м. Полтава, 31 березня 2020 року. Полтава, 2020. 45 с. (2 розділ, п.2.4, 4)
40. Петрук К.В. Вимоги до відображення запасів у фінансовій звітності згідно МСБО 2 та П(С)БО 9: матеріали XI Міжнар. наук.-практ. конф. (7 грудня 2019 р). / відп. ред. В.В. Чудовець. Вип. 13. Ч. 2. Луцьк: ІВВ Луцького НТУ, 2019. 440 с. (2 розділ, п.2.4, 15)

41. Артеменко Н.В. Виробничі запаси: особливості обліку та методичні засади проведення аудиту. Випуск # 12 / 2017. С. 665 – 670. (3 розділ, п.3.1, 18)
42. Верига Ю.А. Бухгалтерський облік : навчальний посібник. Київ: ЦНЛ, 2019. 520с.
43. Кіндрацька Г. І., Загородній А. Г., Кулиняк Ю. І. Аналіз господарської діяльності: підручник. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2019. 320 с.
44. Куцик П. О., Чабанюк О. М., Макарук Ф. Ф. Бухгалтерський облік : навчальний посібник. Львів : Видавництво Львівської комерційної академії, 2015. 364 с.
45. Лисиченко О. О., Атамас П. Й., Атамас О. П. Фінансовий облік: навчальний посібник. Київ: Центр навчальної літератури, 2019. 356 с.
46. Лишиленко О. В. Бухгалтерський облік: підручник. Київ: Центр навчальної літератури, 2017. 670 с.
47. Облік і аудит / Н. П. Банера та ін.; за заг. ред. д-ра екон. наук, проф. О.І. Скаско. Львів: Растр-7, 2017. 504 с.
48. Орлова В. К. Фінансовий облік: навчальний посібник. Київ: ЦУЛ, 2015. 508 с.
49. Король С.А. Аналіз стану, динаміки і структури виробничих фондів підприємства / Серія: Економіка та підприємництво, 2012 р., № 4 (67). С. 121 – 130. (3 розділ, 3.2, 20)
50. Дубовая В.В. Фінансовий облік І: облік активів. 2017, 210 с.
51. Фінансовий облік : конспект лекцій / укладачі: М. Ю. Абрамчук, Ю. Г. Гуменна, І. В. Тютюник, П. М. Рубанов. – Суми : Сумський державний університет, 2018. – 395 с.
52. Фінансовий облік : підруч. / Я. Д. Крупка, З. В. Задорожний, Н. В. Гудзь [та ін.]. – 4-те вид. [доп. і перероб.]. – Тернопіль : ТНЕУ, 2017. – 451 с.
53. Сук Л.К., Сук П.Л. Фінансовий облік: Навч. посіб.-К.: “Знання”, 2015.- 647 с.
54. Фінансовий облік 1: підручник / Я.П. Іщенко, О.А. Подолянчук, Н.І. Коваль. Вінниця: Видавництво ФОП Кушнір Ю. В. 2020. – 496 с.

55. Фабіянська В. Ю. Аудит виробничих запасів: організаційні та методичні аспекти. Ефективна економіка № 4, 2017. (3 розділ, 17)
56. Скрипник М.І., Григоревська О.О., Радіонова Н.Й. Удосконалення організації і методики аудиту виробничих запасів на підприємстві. 2016. (3 розділ, 3.1)
57. Фінансовий аналіз URL: <https://subject.com.ua/economic/analysis1/17.html>
(дата звернення: 26.05.2021) (3 розділ, 3.2, 19)
58. Жук О. С. Оцінка стану та структури активів підприємства / О. С. Жук // Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «економіка» : науковий журнал. – Острог : Вид-во НУ«ОА», грудень 2016. – No 3(31). – С. 16–20. (3 розділ, 3.2)
59. Легенчук С. Ф., Пантелеєв В. П., Синиця Л. В. Детермінанти сталого розвитку підприємств в умовах турбулентності: колективна монографія / за заг. ред. М. І. Скрипник. – К: КНУТД, 2017. – 332 с. (3 розділ, 3.3)
60. Бержанір І.А., Демченко Т.А., Кістол А.А. Проблеми та напрями вдосконалення обліку виробничих запасів. Умань. №107, 2016. С. 161 - 167.
61. Князюк І. Актуальні проблеми обліку виробничих запасів на підприємствах України. 2015. №2. С. 63 – 65.
62. Кононенко В.А., Цупаленко Ж.П. Учет производственных запасов: современное состояние и направления усовершенствования. Науковий вісник Херсонського державного університету. Випуск 16. Частина 1. 2016.
63. Сирцева С.В. Облік запасів за національними міжнародними стандартами бухгалтерського обліку: порівняльний аспект / С.В. Сирцева, А.С. Криклива, Р.О. Співаченко // Глобальні національні проблеми економіки: зб. наук. праць Миколаївського національного університету ім. В.О. Сухомлинського. –2015. – Вип. 5. – С. 1031–1035.
64. Безкоровайна Л. В. Проблеми бухгалтерського обліку виробничих запасів та напрямки його удосконалення. Економіка. Управління. Інновації. Випуск № 4 (19), 2016.
65. Черешнюк О.М., Балабан Р. В., Балабан Ю.Р. Проведення аналізу виробничих запасів з метою визначення ефективності їх використання.

Міжнародна науково-практична Інтернет-конференція «Облік, оподаткування і контроль: теорія та методологія», 27 грудня 2019 року, м. Тернопіль. С. 211 – 213.

66. Черешнюк, О. М. Експертне оцінювання активів підприємства / О. М. Черешнюк // Стан і перспективи розвитку обліково-інформаційної системи в Україні: матеріали V міжнар. наук.-практ. конф. [м. Тернопіль, 31 травня-01 червня 2018 р.] / редкол. : О. В. Адамик, В. А. Дерій, З. В. Задорожний [та ін.]. Тернопіль: ТНЕУ, 2018. С.271-274.

67. Семенова С. М. Облік виробничих запасів і аналіз ефективності їх використання [монографія] / О. М. Шпирко, С. М. Семенова. – Київ : ВД «Артек», 2018. – 239 с.

68. Чуба К.В. Облік і аналіз ефективності використання виробничих запасів. Вінницький торговельно-економічний інститут КНТЕУ м. Вінниця

69. Бурдейна Л.В. Удосконалення методології бухгалтерського обліку виробничих запасів. ПВНЗ «Буковинський Університет»м. Чернівці. С. 126 – 132.

70. Тарасова Г.О., Гулевич С.В. Організація обліку виробничих запасів підприємства та шляхи його удосконалення. Мукачівський державний університет. Випуск № 15. 2018. С. 896 – 899.

ДОДАТКИ